

Rana
kommune

Budsjett og økonomiplan 2025 - 2028

«Mot til å endre»

Politisk budsjettsamling 14.-15.oktober 2024

Program budsjettsamling 2024

Mandag 14.oktober

09:00 - 09:45 Innledning v/kommunedirektør Robert Pettersen

09:45 - 11:30 Budsjett og økonomiplan 2025 - 2028

11:30 - 12:00 Lunsj

12:00 - 17:00 Presentasjon sektorer og tjenester

Tirsdag 15.oktober

09:00 - 09:15 Introduksjon til dagen v/kommunedirektør

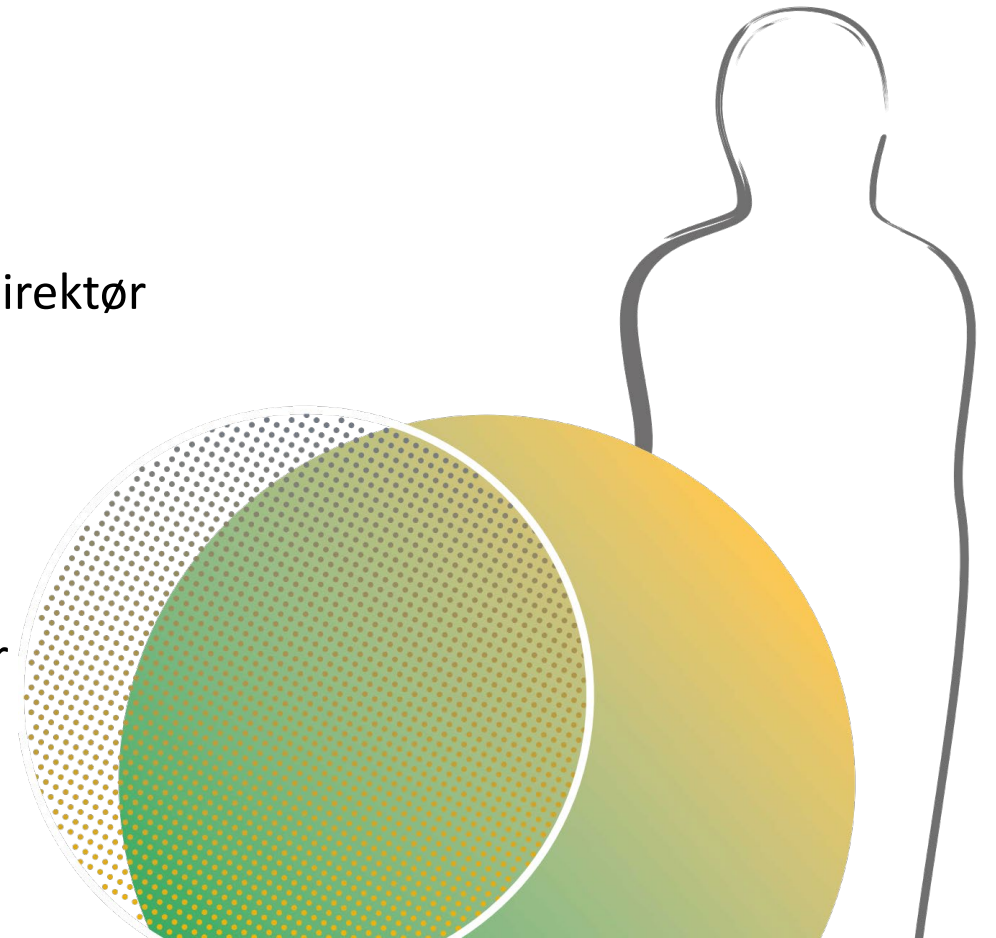
09:15 - 11:30 KS konsulent v/Håvard Moe

11:30 - 12:00 Lunsj

12:00 - 13:00 Gruppearbeid

13:00 - 13:30 Gjennomgang av gruppearbeid

13:30 - 14:00 Oppsummering v/kommunedirektør

Budsjett og økonomiplan 2025-2028

Politisk involvering

<i>Budsjettforutsetninger KST</i>	<i>19.juni</i>
<i>Bakgrunnsmateriale budsjettsamling</i>	<i>3.oktober</i>
<i>Statsbudsjettet 2025</i>	<i>7.oktober</i>
Politisk budsjettsamling	14. - 15.oktober
Kommunedirektørens forslag til budsjett og økonomiplan	4.november
Spørsmål og svar	5. - 14.november
Formannskapets innstilling til kommunestyret	26.november
Vedtak i kommunestyret	18.desember

Oppgave

Forberede og forankre budsjettprosessen

- Sikre at alle har samme forståelse av den økonomiske situasjonen for kommunen som helhet og for hver sektor.
- Helhetlig prioritering
- Forpliktelse i forhold til videre prosess
- Legge «alt» på bordet

Nå er det alvor

[Det er overskriften på brevet KS har sendt til Stortinget.](#)

Et samlet hovedstyre i KS er svært bekymret over situasjonen i norske kommuner og om forståelsen for hva som nå skjer har nådd landets nasjonale politikere.

Det handler om kommuner som ikke får endene til å møtes, og at stadig flere havner på Robek.

I brevet står det blant annet:

«Det er urovekkende å se kontrasten mellom virkelighetsforståelsen i stortingssalen og landets kommunestyrer. I Stortinget skryter flertallet av et historisk godt kommuneopplegg. Ute hos lokal-politikerne er det svært krevende. Hvis regjeringen og Stortinget ikke kan eller vil gi mer penger enn de gjør, så må de gjøre noe annet for å løse utfordringene kommunene kjenner på. Vi kan ikke fortsette i samme sporet. Det går ikke lenger.»

Kutter 100 mill. i året, og
bygger innovasjonssenter

Oslobyrådet må kutte 2,3 milliarder på fire år

Robek: Tre inn og to ut

Robek-gjensyn etter 20 år

Tøft å være kommune?

Over halvparten av landets toppledere styrer mot underskudd

Regnskapet for 2024 vil ende med driftsunderskudd, ifølge flere kommunedirektører.

Bergen-byrådet utsetter
budsjett-fremleggelse: – Svært
krevende økonomisk situasjon

– Skatten vil svikte i 2024

1 av 3 kommunedirektører varsler underskudd

Flere kommunale toppledere tror 2023 ender med underskudd. Det kommer fram i årets kommunedirektørundersøkelse.

Nord-Norges store utfordringer

«Økonomi- og demografiparadokset»

(Professor Kjell Arne Røvik)

«Generasjonsbalansen er ødelagt, og særlig i den norske periferien. Antall eldre eksploderer de neste 20 årene og setter hele velferdsstaten i spill»

(Professor Victor Normann, leder av regjeringens demografiutvalg)

«Politikere overbyr hverandre med løfter om ressurser til tjenesten, økte standarder, flere rettigheter og bedre kvalitet. De snakker sjelden om begrensninger og måtehold i tjenestene»

(Helsepersonellkommisjonen)

Geir Waage (Ap) overtok som ordfører noen få uker etter at Terra-skandalen sprakk i 2007. Da fikk Rana kommune store økonomiske problemer. Langsiktig styring med utgangspunkt i begrepet kommunaløkonomisk bærekraft (KØB) har brakt kommunen på fote. Foto: Rana kommune

Enkle råd for god økonomi

Det fins ingen snarveier til en sunn **kommuneøkonomi**. Det fins likevel enkle råd som kan bidra til bedre budsjetter og økonomiplaner.

Kommunal Rapport 3.10.2024

Agnar Kaarbø
POLITISK REDAKTØR

Det er lett å forstå hjertesukket som kom fra varaordfører Åshild Pettersen (SV) i Leirfjord da formannskapet i juni behandlet mulige kuttforslag.

– Ingen av oss så for seg dette da vi stilte til valg i fjor høst. Da hadde kanskje valgløftene vært annerledes. Men nå er det vårt ansvar å rydde opp, sa Pettersen ifølge avisa iSandnessjøen.

En tilnærming som brukes i en del kommuner, tar utgangspunkt i begrepet kommunaløkonomisk bærekraft (KØB).

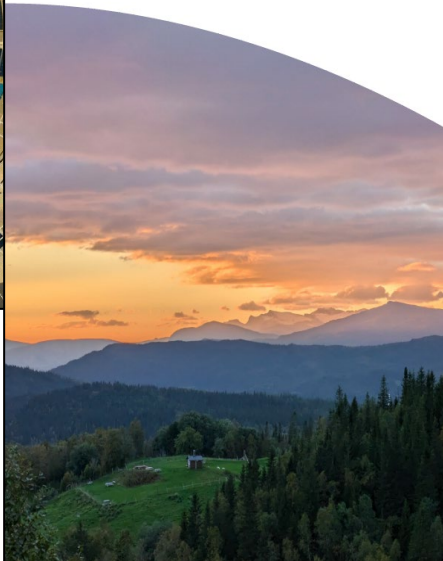
*I tillegg til disse variablene kommer det som kommunedirektør Robert Pettersen i Rana betegner som **politisk impulskontroll** og **vektlegging av langsiktighet**.*

*Noen vil mene at det blir kjedelig politikk av for mye **impulskontroll**.*

Men hva er alternativet? Det er lite politisk handlingsrom å finne for dem som blir innmeldt i Robek og må innordne seg statsforvalternes regime

Sentrale underlagsdokumenter

Kommunaløkonomisk analyse 2024

KOSTRA analyse 2024

Levekår i Rana Geografisk fordeling

Spørsmål og svar Budsjett 2024 Økonomiplan 2024-2027

Kommune-
barometeret

ENDELIG UTGAVE | Oppdatert 14. august 2024

1833 Rana

115. plass | 18 Nordland

- Vurderer landets kommuner basert på **brutto driftsutgifter 0 - 20 år**.
- Gir ingen oversikt over samlet kvalitet på tjenestene til kommunens innbyggere
- Liten sammenheng mellom ressursbruk og kvalitet – store avvik mellom kvalitet målt i Kommunebarometeret og Unicef Rapporten.
- Små kommuner kommer svært fordelaktig ut. Beste kommune med over 20 000 innbyggere på 97.plass.
- **Rana kommune er opptatt av å levere gode tjenester til alle innbyggere – på rett nivå til rett tid.**

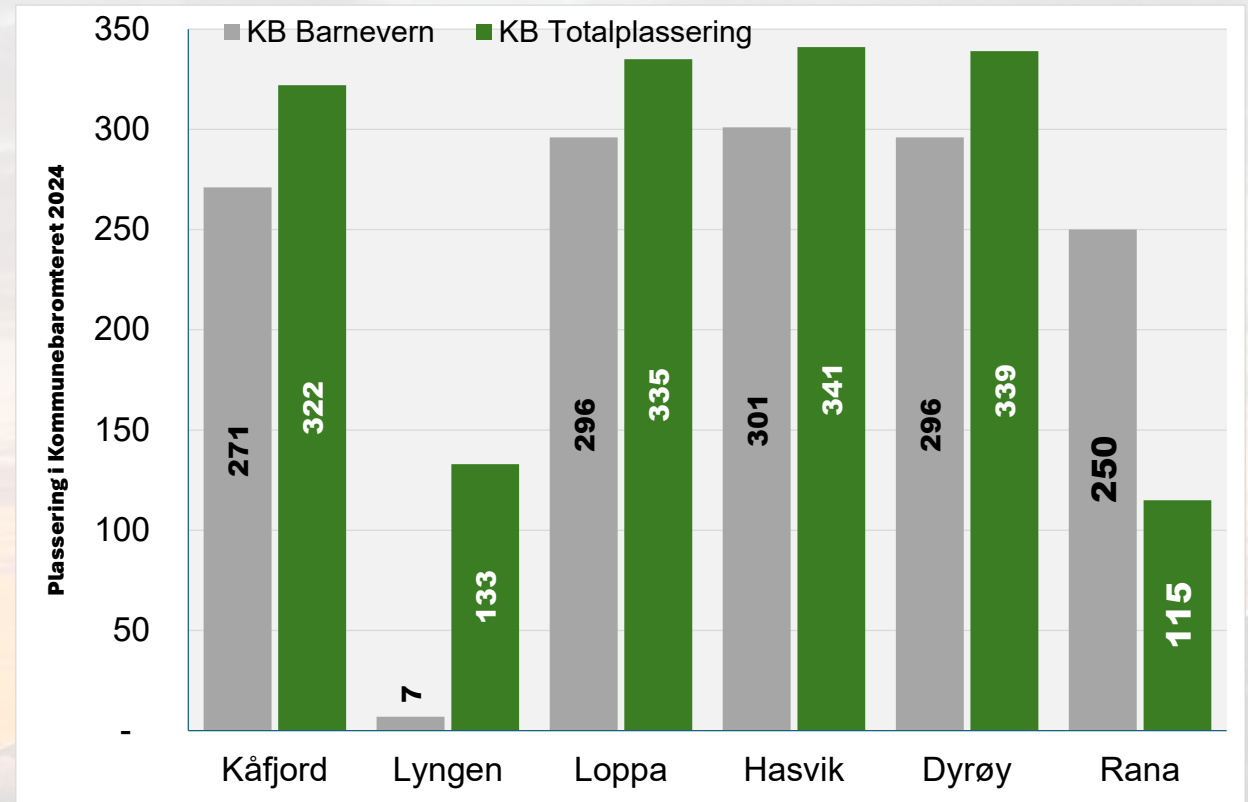
Kommunebarometeret:

- Høy andel barn med tiltak
- Behandlingstid lengre enn 3 mnd. frist
- Mangler omsorgsplan for barn under omsorg
- Mangler tiltaksplan for barn under omsorg
- Ingen brukerundersøkelse siste fire år
- Oppfyller ikke kompetansekrav til ansatte
- Flere kommuner mangler data:
 - ✓ Andel barn i institusjoner og fosterhjem
 - ✓ Omsorgsplan for barn under omsorg
 - ✓ Tiltaksplan for barn under omsorg

- I kommunebarometeret 2024 har Rana høyere totalplassering enn alle på topp 5 listen innenfor grunnskole, helse, barnevern og barnehage.

Topp 5 Unicef rapporten – barnevern sammenlignet med plasseringer i Kommunebarometeret på sektor barnevern og totalt.

Utfordringer

- Demografiske utfordringer - flere eldre og færre unge
- For høyt driftsnivå og strukturelle utfordringer
- Behov for handlingsrom for å ivareta samfunnsutviklerrollen

Styringsverktøy

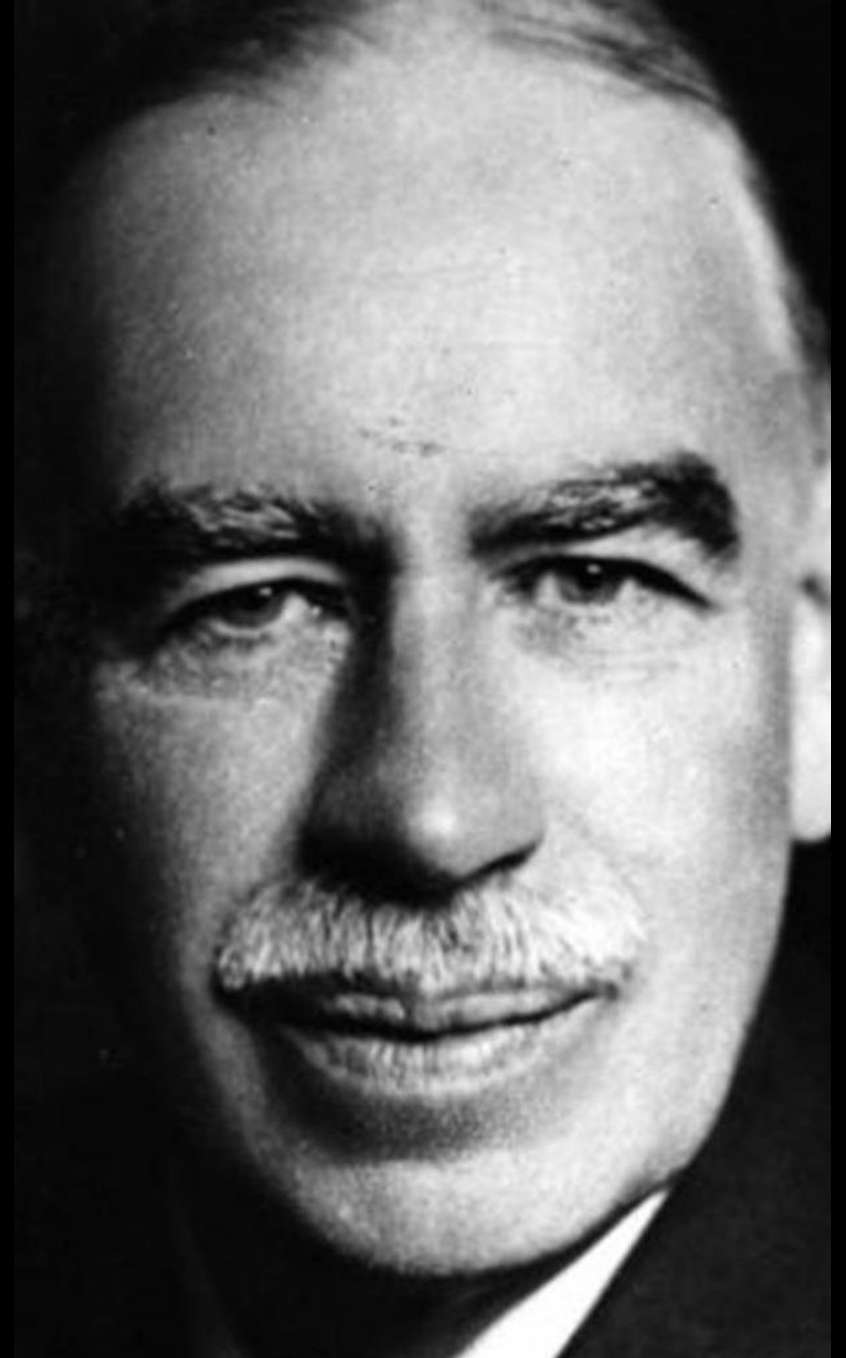
- **KØB modellen med økonomiske handlingsregler.**
- **Kommunikasjonsstrategi**
- **Gode beslutningsunderlag og god styringsinformasjon.**

John Mayard Keynes

1883 - 1946

*«The difficulty lies not so much in
developing new ideas as in escaping from
old ones»*

Budsjett og økonomiplan 2025 - 2028

«Mot til å endre»

Utfordringsbildet på kort og lang sikt

Demografi

Statsbudsjettet og nytt inntektssystem

Budsjett og økonomiplan

Investeringer og driftstiltak

Økonomisk bærekraftig innretning

Oppsummering og risiko

Utfordringsbildet –på kort og lang sikt

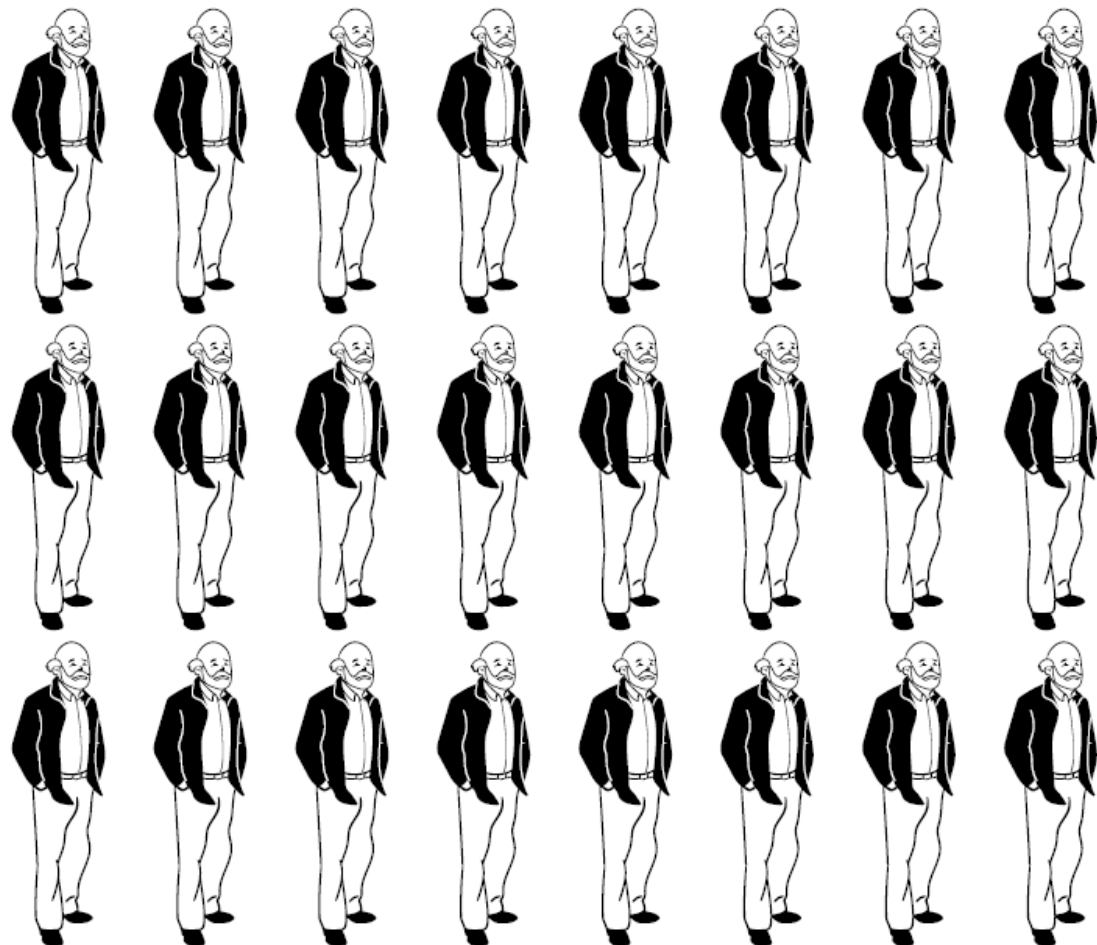
Et land i endring – en kommune i endring...

Norges befolkning vokser med 600 000 frem mot 2050, men...

For **hver ekstra person** vi får i yrkesaktiv alder (20 – 66 år)...

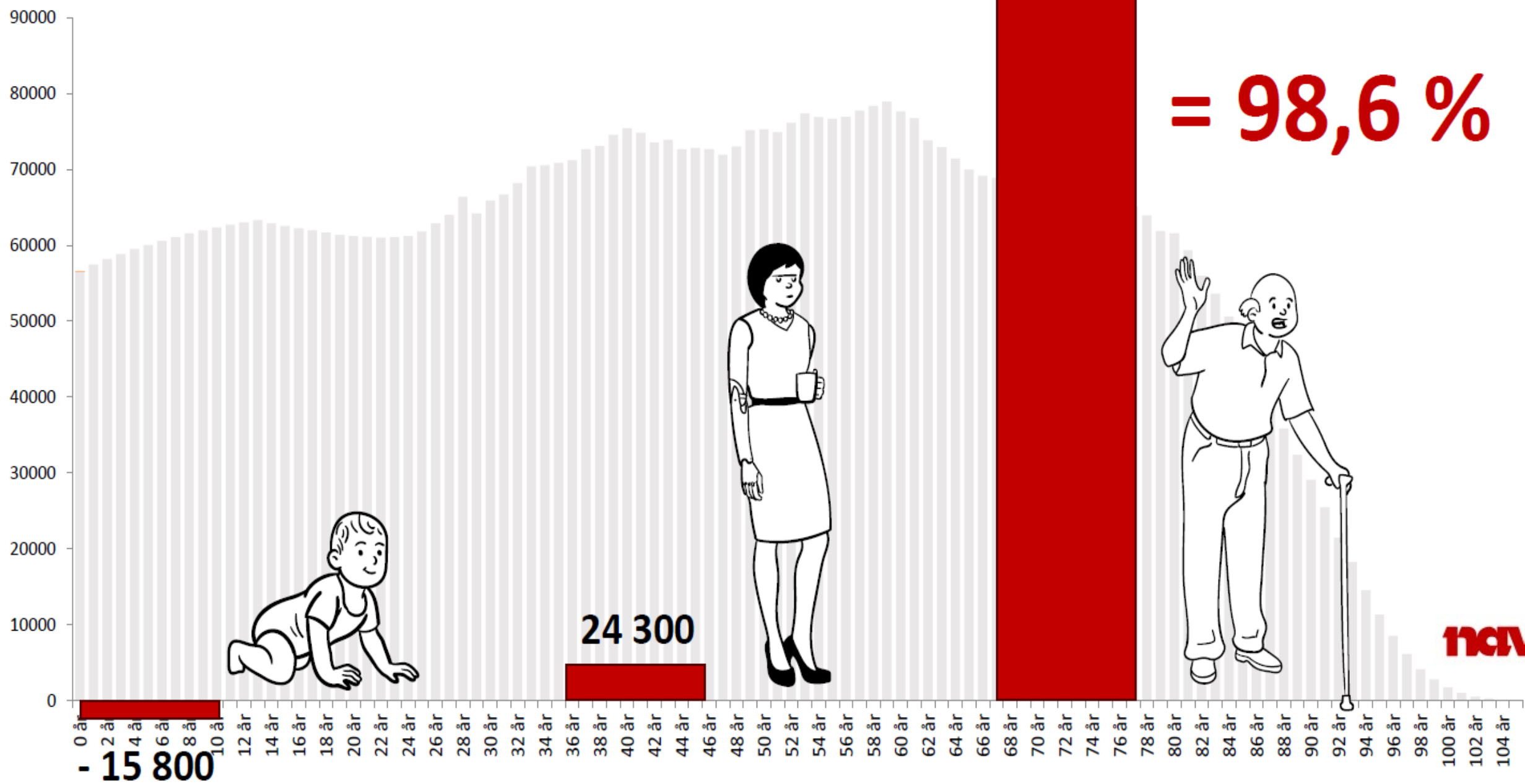

...får vi **24 seniorer** (67 år og eldre)

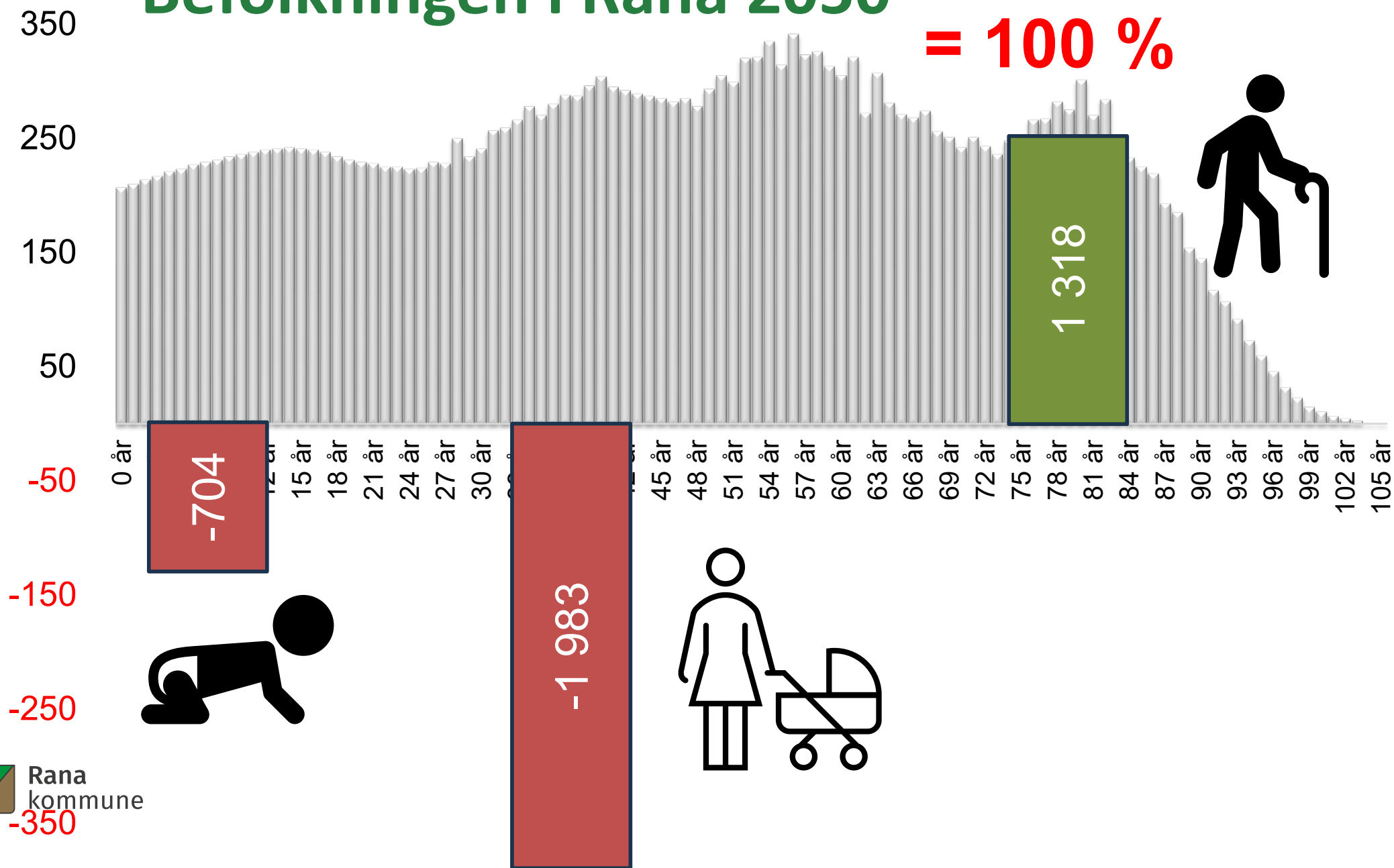
Befolkningen i Norge

2050

Befolkningen i Rana 2050

= 100 %

Hva skjer?

- Demografisk «bølger»
 - 1945-generasjonen blir 80 år 2025 og barnebarna deres forlater skolepliktig alder
- Redusert og utsatt fertilitet
 - Gjennomsnittsalderen for en førstegangsfødende har nå rundet 30 år
 - Barnekullene blir stadig mindre
- Sentralisering

Rekordlav fruktbarhet for tredje år på rad

PUBLISERT:

11. mars 2020

I 2019 ble det født 54 500 barn i Norge, som er 600 færre enn i 2018. Samlet fruktbarhetstall (SFT) ble målt til 1,53 barn per kvinne. Dette innebærer at vi for tredje året på rad registrerer rekordlav fruktbarhet i Norge.

Foto: Dan P. Neergaard

«Ingen» vil ha mange barn lenger: Det overrasker ikke trebarnsmor Ida Kathrine Gravensteen.

Aftenposten

422 006 liker/klikk på side

Rekordlav fruktbarhet i 2022

Samlet fruktbarhetstall (SFT) ble målt til 1,41 barn per kvinne i 2022. Det er kraftig nedgang fra 1,55 året før, og det laveste som noen gang er målt i Norge.

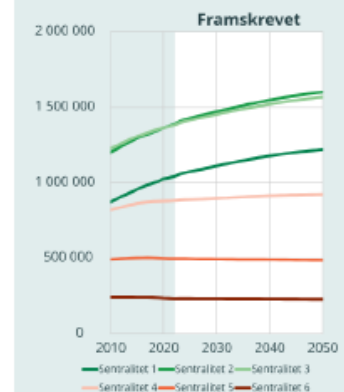
Publisert: 7. mars 2023

Forfatter: [Linn Krøkedal](#)

I 2022 ble det født 51 500 barn i Norge. Det er 4 500 færre enn året før, og 1 500 færre enn i 2020, viser nye tall fra [statistikken Fødsle](#).

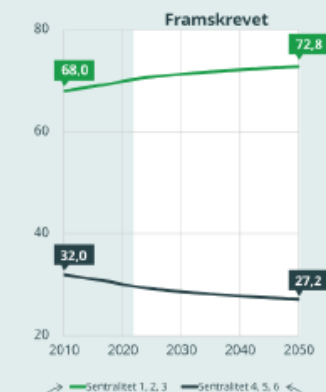
Norges befolkning sentraliseres, liten eller ingen vekst i distriktene

Folkemengde etter sentralitetsklasser¹
Hovedalternativet (MMMM)
Personer

¹ Sentralitetsindeksen kan deles inn i 6 klasser, fra de mest sentrale kommunene (1) til de minst sentrale (6).

Andel av befolkningen
Hovedalternativet (MMMM)
Prosent

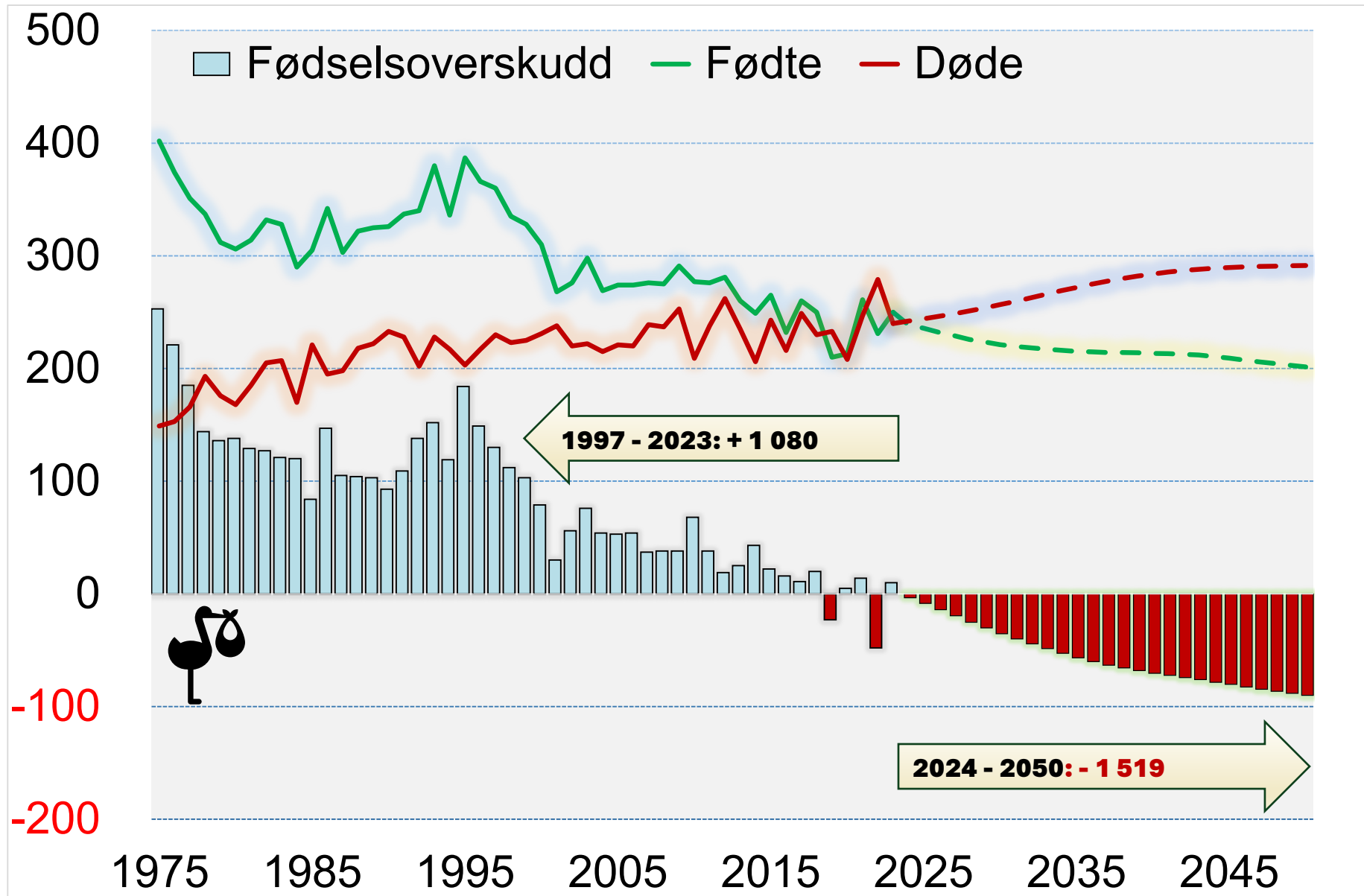

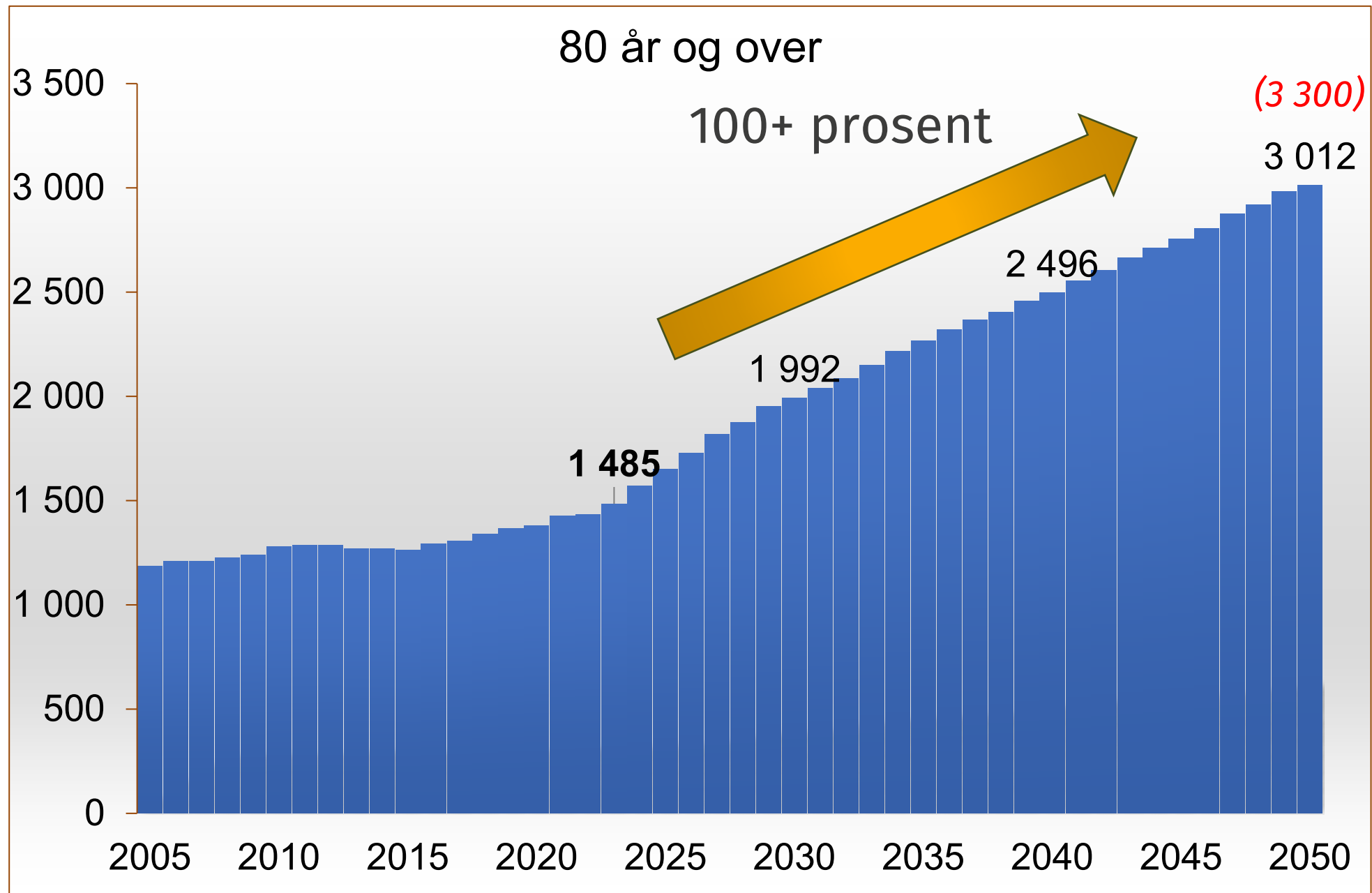
De 76 mest sentrale kommunene
De 280 minst sentrale kommunene

Kilde: www.ssb.no/regfram

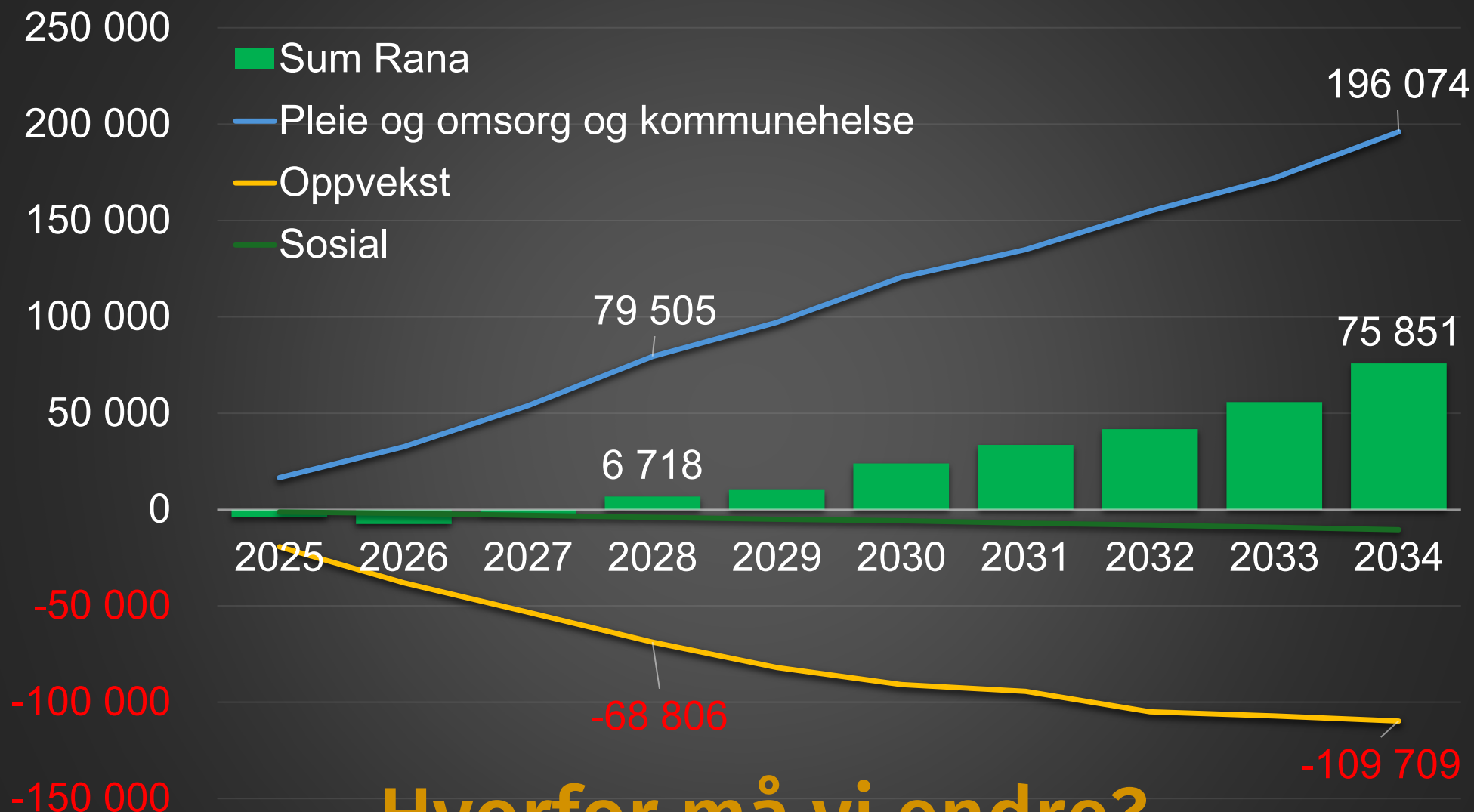
Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

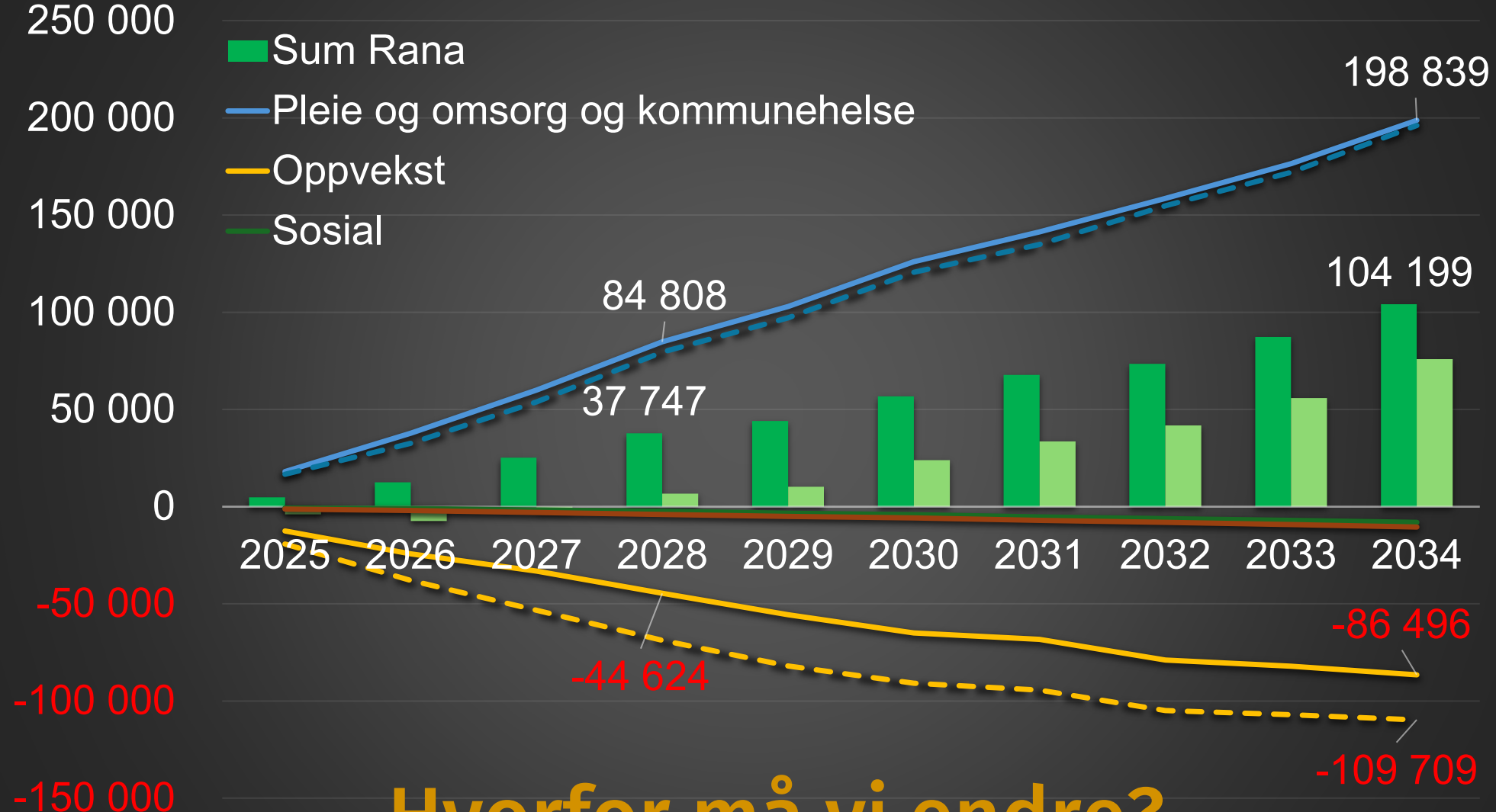
-
- Inntektssystemet gir **NETTO** utjevning
 - Inntektssystemet fra staten gir netto utjevning:
 - + Økt behov i pleie og omsorg
 - (**MINUS**) redusert behov blant barn og unge
 - = **Rammeoverføringen fra staten**
 - Staten forutsetter at kommunen **flytter krone for krone** mellom tjenesteområdene ettersom behovet forandrer seg.
- **En stor utfordring for store deler av kommune-Norge**
-

Endring utgiftsbehov Rana 2025 - 2034 (KS/SSB)

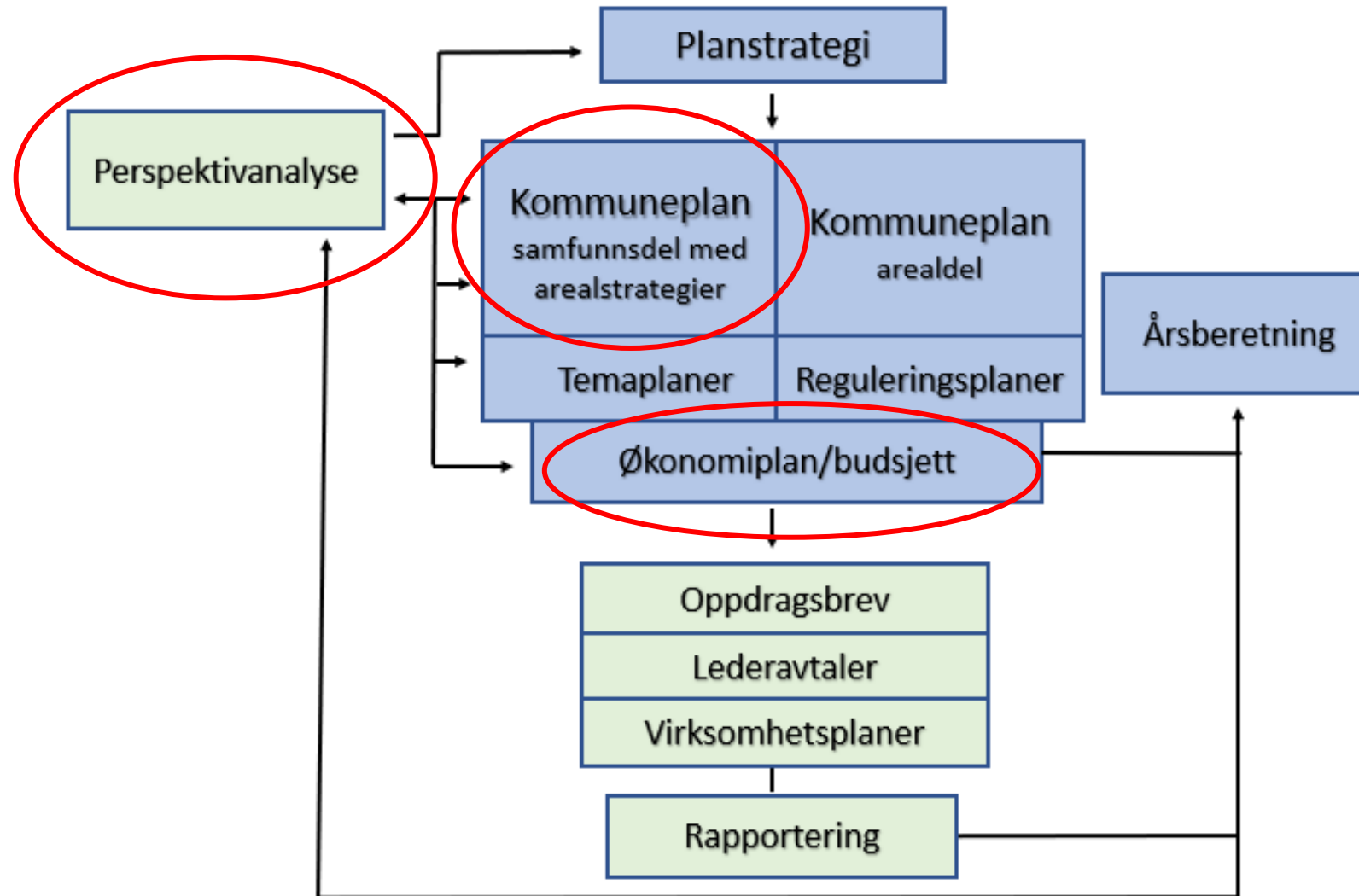

Hvorfor må vi endre?

Endring utgiftsbehov Rana 2025 - 2034

Hvorfor må vi endre?

Perspektivanalysen 2025 - 2028

- Demografi – flere eldre og færre unge
- Økologisk bærekraft
- Sosial bærekraft og folkehelse
- Fornybar energi - næringsutvikling
- Rekruttering og lav innvandrerandel
- Infrastruktur og samferdsel
- Samfunnssikkerhet og beredskap
- Areal, natur og friluftsområder
- Kommunikasjon og digitalisering
- Kommuneøkonomi og tjenesteutfordringer

Sentralt kunnskapsgrunnlag

**Norges grønne industrihovedstad
- framtida er fornybar**

Grønn utvikling

- Redusere klimagassutslipp gjennom tiltak innen transport, bygg og arealbruk
- Øke gjenbruk, ombruk og redusere forbruk og avfall
- Begrense nedbygging og tap av naturarealer og naturmangfold
- Øke kunnskapsgrunnlag med klima-, areal- og naturregnskap

**Vekstkraft og
attraktivitet**

- Sikre fornybar energi og næringsareal for grønn vekst
- Bredt samarbeid om rekruttering
- Levende by og bygder med attraktive møteplasser
- Legge til rette for økt matproduksjon lokalt

Livskvalitet og mestring

- Helhetlig og aldersvennlig samfunns- og tjenesteutvikling
- Samarbeid om inkludering og mangfold
- Helsefremming, forebygging, tidlig innsats og hjelp til selvhjelp
- Tiltak mot økt fattigdom og boligsosiale utfordringer

**Framtidsretta
infrastruktur**

- Regionalt knutepunkt for logistikk
- Tyngdepunkt for sykehusdrift i regionen
- Bærekraftig bruk og vedlikehold av bygg, veier og øvrig infrastruktur
- Digitalisering, velferdsteknologi og innovasjon

Status 2024

Status regnskap 2.tertial
januar - august 2024

Oppsummering per august

Regnskapsrapport
2. tertial 2024

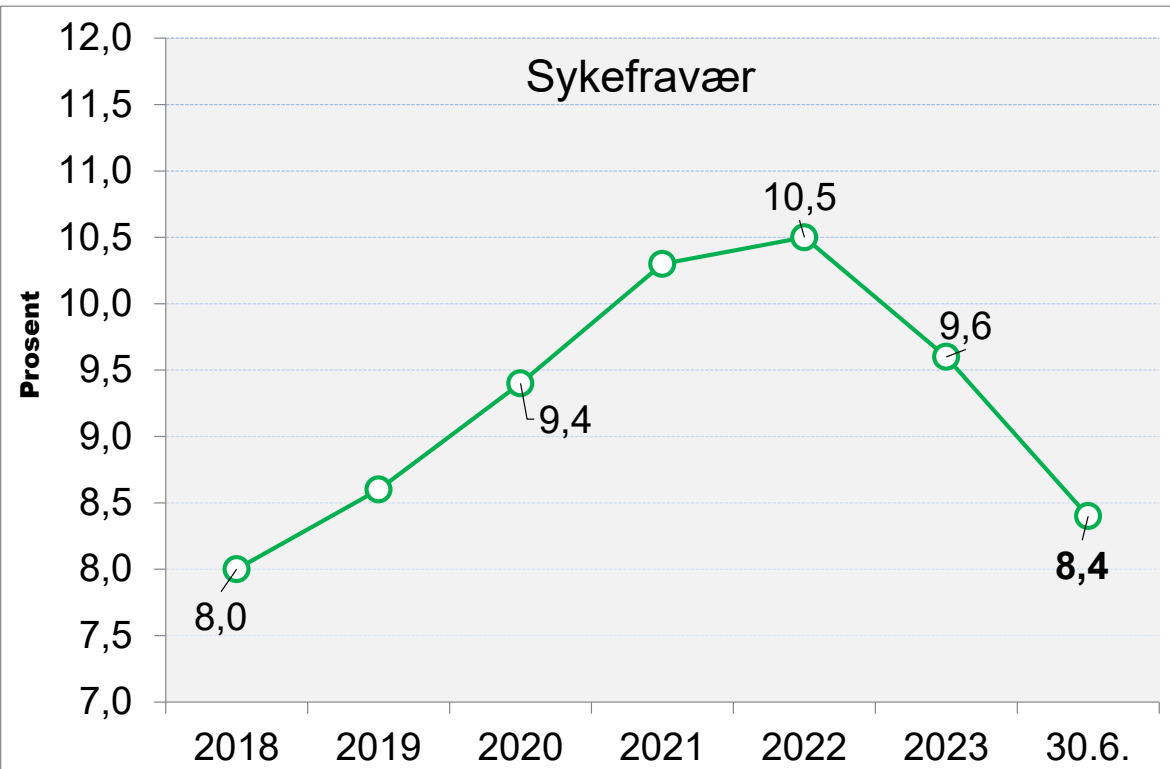

- Tidligere i år ble det avdekket ubalanse i drifta og tiltak ble iverksatt for å redusere merforbruket. Det ble vedtatt reguleringer for å reetablere økonomisk bærekraft.
- Per august viser ressursbruken at anslått merforbruk i enkelte sektorer kan helt eller delvis dekkes opp med mindreforbruk på øvrige sektorer.
- Fortsatt usikkerhet på finansområdet, men samlet sett positivt avvik per august.
- Skatteinngangen nasjonalt er avgjørende for resultatet på finansområdet.

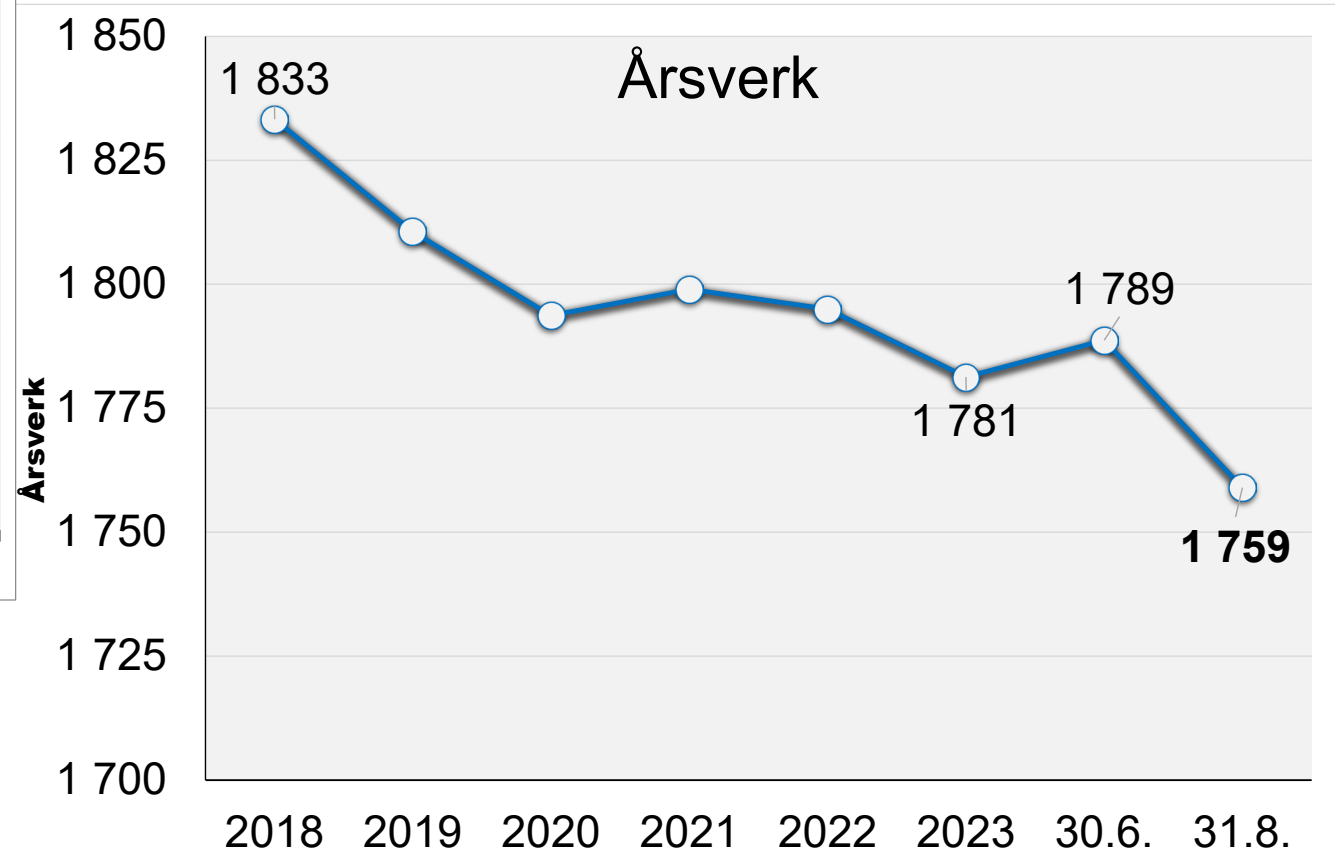
➤ **Samlet sett balanse i budsjettoplegget for 2024**

Utvikling sykefravær og årsverk

*) Per 31.8.2024

Ingen befolkningsnedgang hittil i år

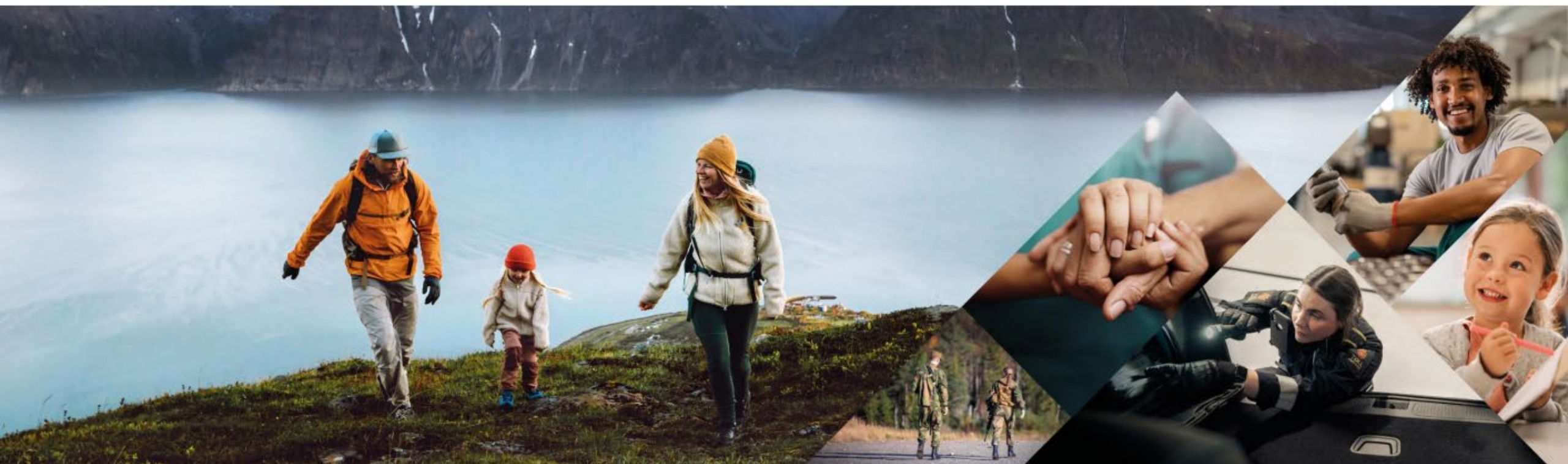
1.halvår	2024	2023	2022
Fødte	118	118	117
Døde	111	122	147
Fødselsoverskudd	7	-4	-30
Innflytting	297	321	399
Utflytting	285	338	342
Nettoflytting	12	-17	57
Sum endring	19	-21	27

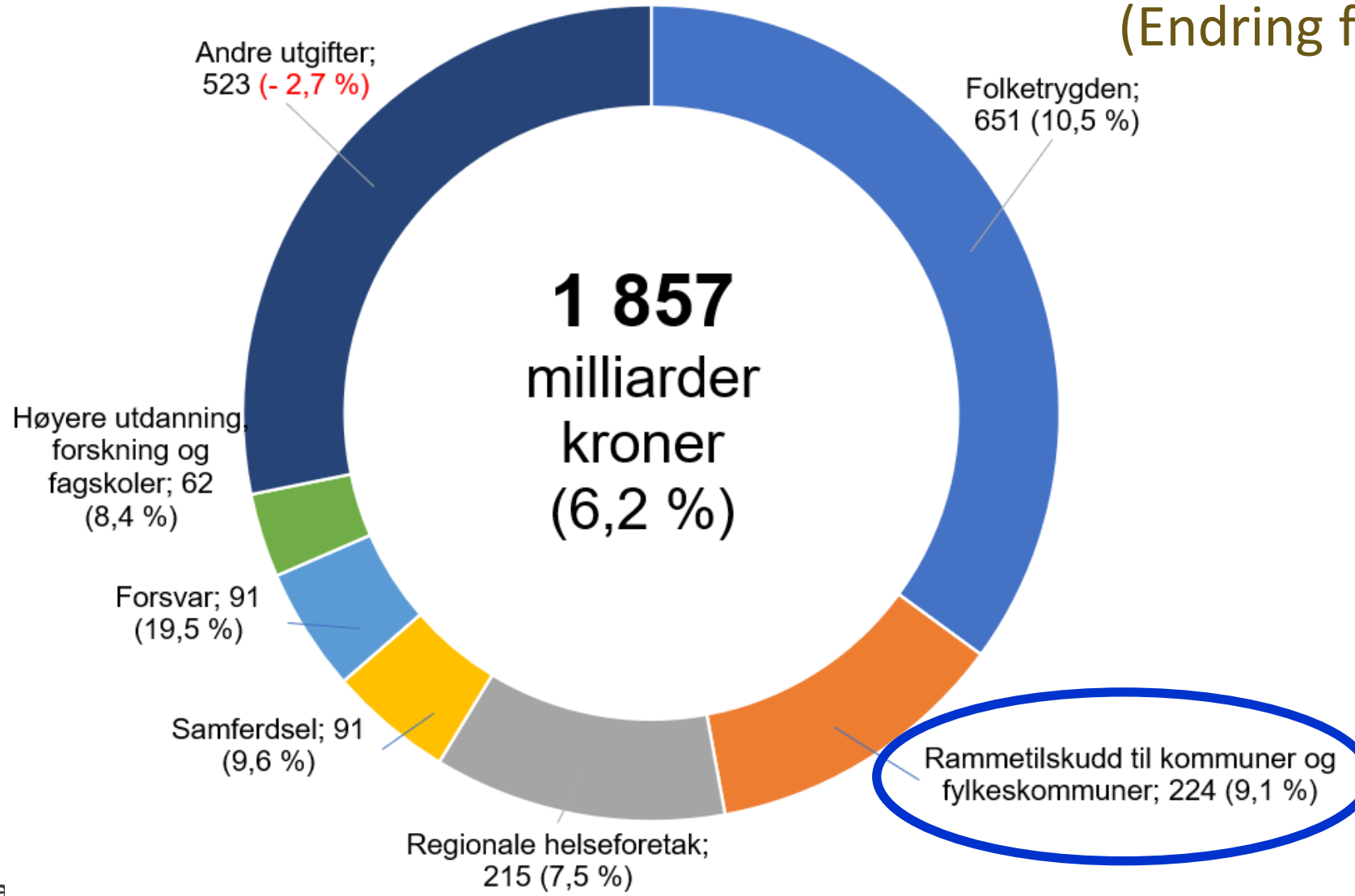
Finansdepartementet

Statsbudsjettet 2025

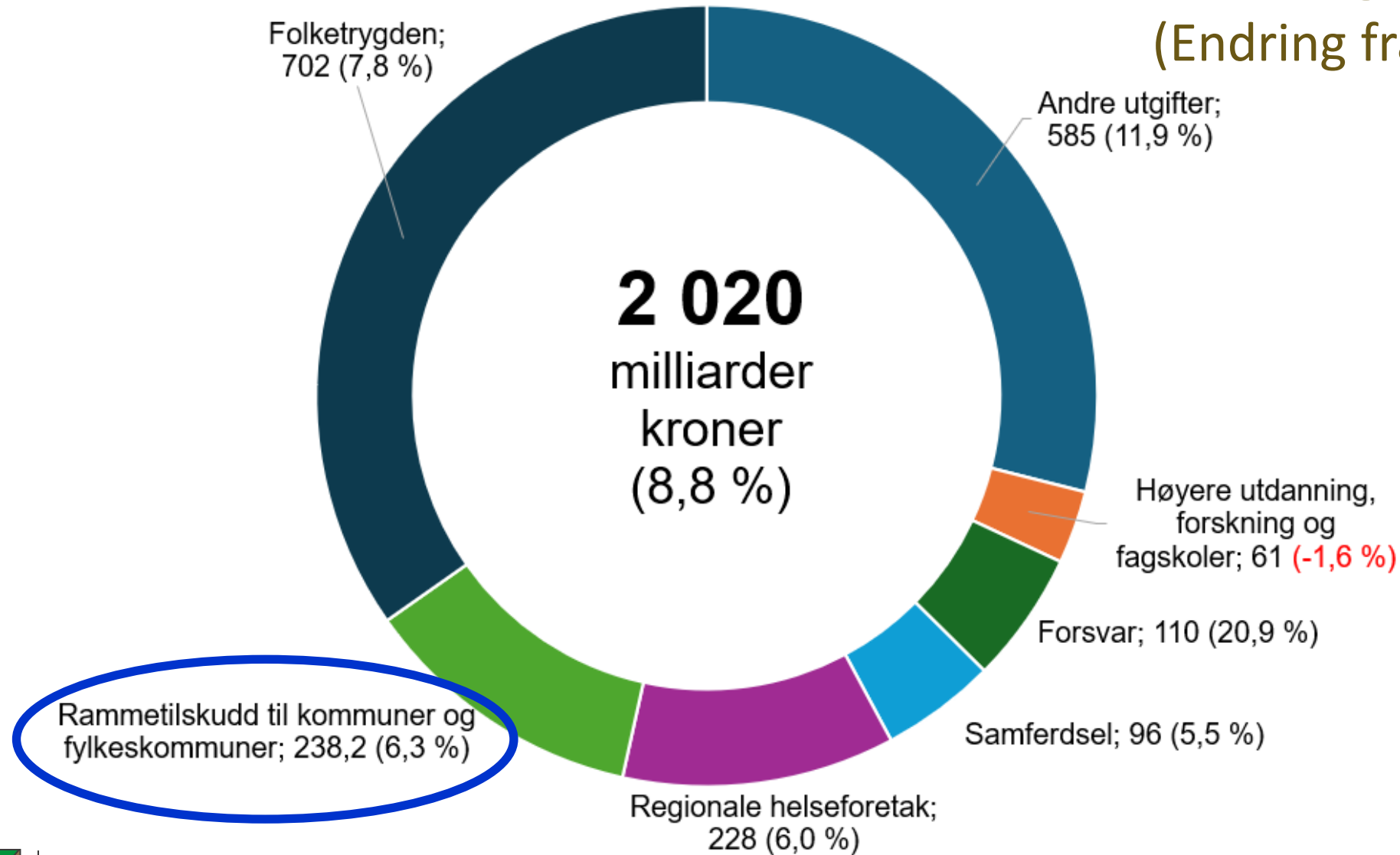
Statens utgifter 2024

(Endring fra 2023)

Statens utgifter 2025

(Endring fra 2024)

Inntektssystemet for kommunane

Proessen:

August 2022

NOU lagt fram

Januar 2023

Høyring avslutta

Vår 2024

Stortingsmelding

Høst 2024

Statsbudsjettet

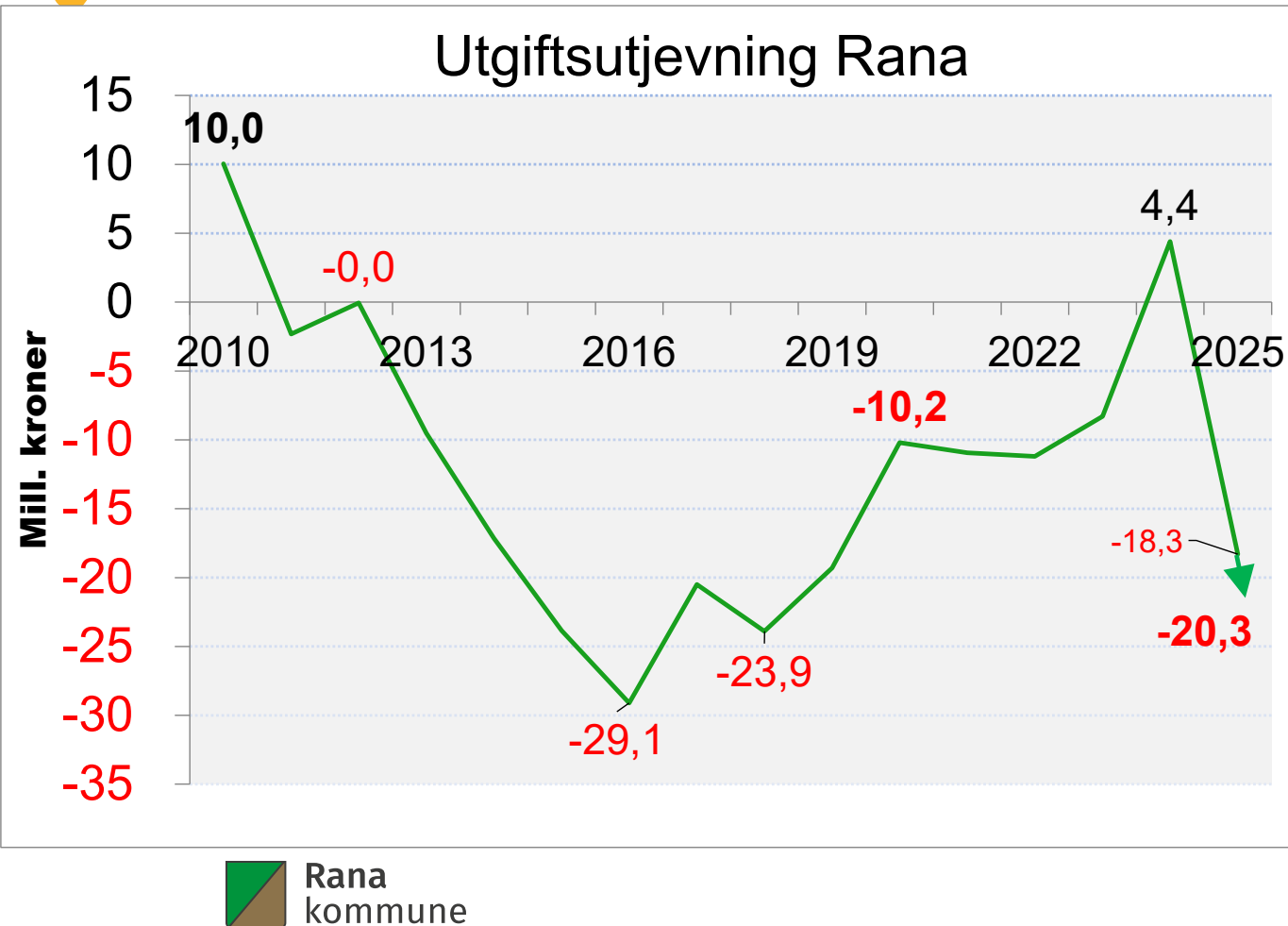

1. januar 2025

Trer i kraft

Utgiftsutjevning

- Taper over 20-24 mill. kr gjennom utgiftsutjevningen
- Går fra å være definert som en tungdreven til en lett dreven kommune - igjen.
- Kompenseres 7,4 mill. kr gjennom særskilt fordeling

Essensen i Inntektssystemet

- Færre barn og unge enn landet
- Færre yrkesaktive
- Flere eldre enn landsgjennomsnittet
- Vesentlig færre innvandrere og flyktninger
- Få med lav inntekt
- Flere med lav utdanning
- Betydelige flere uføre
- 30 % flere med nedsatt funksjonsevne (PU)

Utgiftsutjevning	Utgiftsbehovs indeks	+ / - utjevning
	Lands- gjennomsnitt = 1	(1000 kr)
0 år	1,0115	52
1-5 år	0,8774	-33 020
6-12 år	0,9286	-22 021
13-15 år	1,0103	1 417
16-22 år	0,9827	-734
23-24 år	0,8412	-1 777
25-66 år	0,9802	-4 672
67-79 år	1,1291	15 865
80-89 år	1,2392	28 234
over 90 år	1,3412	25 130
Basistillegg	0,6000	-16 184
Sone	1,1239	2 380
Nabo	0,9852	-284
Landbrukskriterium	0,7839	-766
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	0,6556	-5 201
Flyktninger uten integreringstilskudd	0,5093	-13 541
Dødlighet	1,0438	3 611
Lavinntekt	0,5143	-13 672
Personer med lav utdanning	1,1059	2 784
Uføre 18-49 år	1,1829	3 035
Opphopningsindeks ny	0,2431	-8 608
Aleneboende 30 - 66 år	0,9733	-1 014
PU over 16 år	1,2963	11 712
Aleneboende 67 år og over	1,1257	12 231
Sysselsatte 25-54 år heltid	1,0214	1 016
Pasienter med diagnose innen rus og psykiatri	0,9323	-1 868
	0,99147	-15 895

- Innføring av gjeldslette i Lånekassen for yrkesaktive som bor i distriktskommuner og kraftig styrking av gjeldsslettordningen i tiltakssonen.
- Lavere barnehagepriser og 12 timer gratis SFO for 1.-3. trinn.
- Reduserer merverdiavgiften på vann- og avløpsgebyret.
- Et mer rettferdig inntektssystem for kommunene.
- Investeringsstilskudd heldøgns omsorgsplasser 325 mill. kr – 1 500 plasser

Pensjonskostnader – Livsvarig AFP 1963 kullet+

- Effekten av ny offentlig AFP som blir innført fra 1. januar 2025 er ikke lagt inn i det økonomiske opplegget.
- KLP anslår økt kostnad på **5,5 mrd. kr** for kommunesektoren. For Rana kommune utgjorde anslaget i høst økt kostnad på **35 mill. kr**.
- Kommunal- og distriktsdepartementet har sendt ut rundskriv om at ny AFP ikke skal inkluderes i budsjettopplegget for 2025.
- I RNB mai 2025 vil regjeringen komme tilbake med oppdatert anslag for kommunesektorens pensjonskostnader i 2025 inkludert ny offentlig AFP.
- Siktemålet er at kommunesektoren **i etterkant av Stortingets behandling av RNB** kan innarbeide ny offentlig AFP i pensjonskostnadene for 2025.
- Regjeringen varsler også at de vil dekke de økte pensjonskostnadene, men at det også vil bli gjort en samlet vurdering av kommunesektorens økonomi

	2025	2024
Vekst i frie inntekter kommunesektoren	6,8 mrd. kr	6,4 mrd. kr
- Herav til kommunene	5,15 mrd. kr	5,1 mrd. kr
Økte demografikostnader	3,7 mrd. kr	3,1 mrd. kr
Pensjonskostnader	-0,5 mrd. kr	1,8 mrd. kr
Satsningsområder/nye oppgaver	400 mill. kr	290 mill. kr
Lønns- og prisvekst (kommunal deflator)	4,1 %	4,3 %
- Årslønnsvekst	4,5 %	4,9 %
- Prisvekst	3,2 %	3,4 %

Satsningsområder innenfor de frie inntektene i 2025

- 250 mill. kr til økt bemanning i barnehager
- 150 mill. kr til rus og psykisk helse

Frie inntekter Rana kommune

<i>Frie inntekter</i>	<i>Budsjett 2024</i>	<i>Budsjett 2025</i>	<i>Endring fra 2024</i>	<i>Endring i %</i>
Innbyggertilskudd	774 044	818 622	44 578	5,8 %
Utgiftsutjevning	4 396	-15 895	-20 291	
Korr. statlige skoler	9 801	11 653	1 852	18,9 %
Inntektsgarantiordning	-1 894	1 040	2 934	
Særskilt fordeling	14 931	23 480	8 549	57,3 %
Nord-Norge-tilskudd	52 298	54 483	2 185	4,2 %
Sum rammetilskudd	853 576	893 383	39 807	4,7 %
Skatt på inntekt og formue	870 460	958 617	88 157	10,1 %
Inntektsutjevning	105 800	76 000	-29 800	-28,2 %
Sum skatt og inntektsutjevning	976 260	1 034 617	58 357	6,0 %
Sum frie inntekter	1 829 836	1 928 000	98 164	5,4 %

Oppsummering statsbudsjettet 2025

Foreløpige anslag

- **Økning i frie inntekter** **98 mill. kr**
- Lønns og prisvekst 85 mill. kr
- Nye oppgaver/satsninger 18 mill. kr
 - Barnehage, skolefritidsordning, rus og psykisk helse m.fl.
- Demografi og pensjon - 1,0 mill. kr
- **Sum økte utgifter** **102 mill. kr**
 - Utgiftene øker mer enn inntektene

➤ **Gir som varslet i juni økt inndekningsbehov**

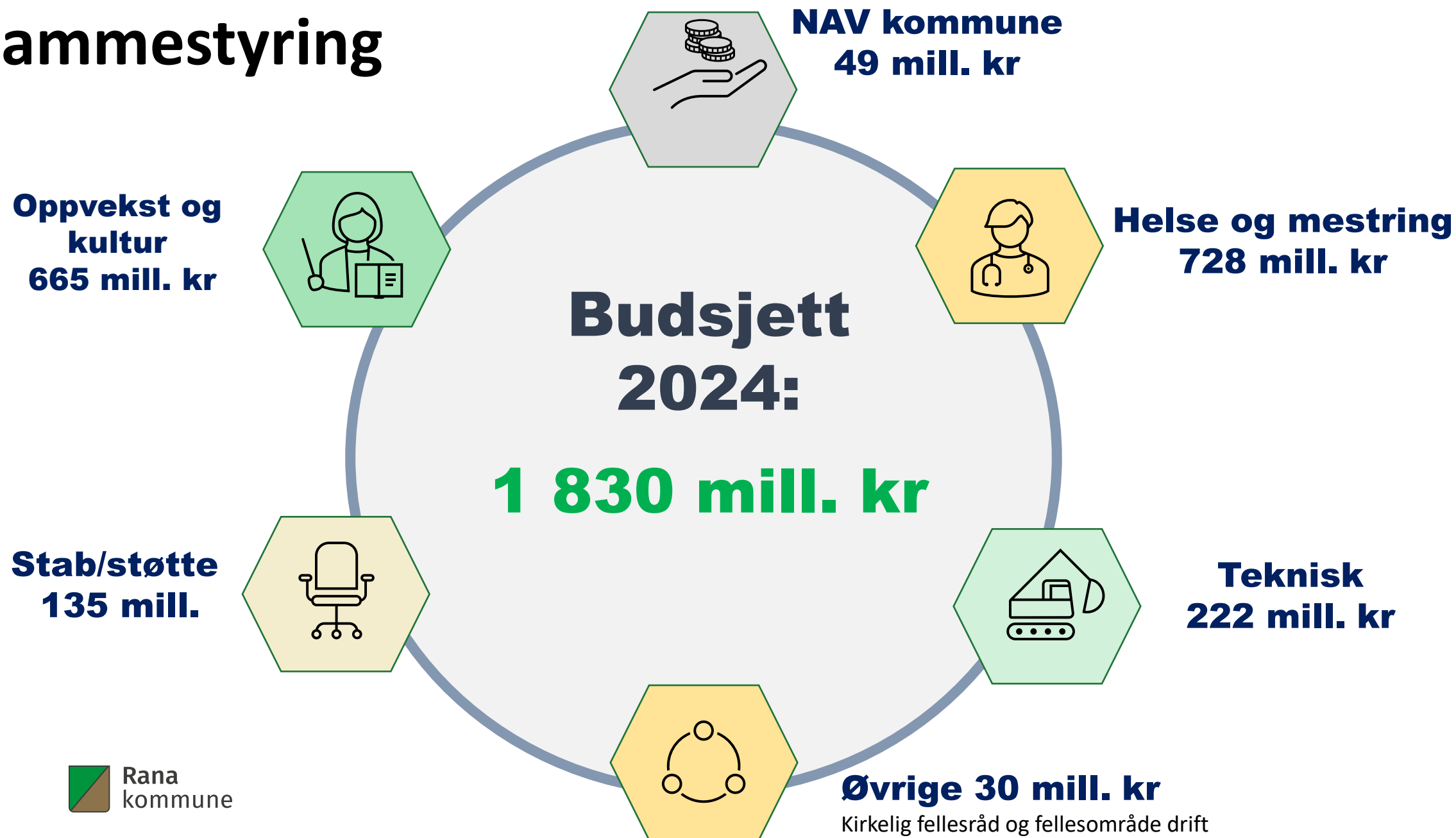

Budsjettopplegget i Rana kommune

Foreløpig skisse

Rammestyring

Oppsummering foreløpig opplegg

- Lønns- og prisvekst 85 mill. kr
- Demografi og pensjon - 1 mill. kr
- Prioriteringer i statsbudsjettet 18 mill. kr
- Økt bosetting av flyktninger 7 mill. kr
- KST vedtak 6 mill. kr
- Nye tiltak og behov drift 14 mill. kr
 - (Nye innmeldte behov 2025: 34 mill. kr)
- Finansutgifter 9 mill. kr
 - Kapitalkostnader og NDR

- **Sum økte utgifter drift og finans 138 mill. kr**
- I tillegg 66 mill. kr til Avinor finansiert av fond

Oppsummering foreløpig opplegg 2025

Finansiering

- Frie inntekter 98 mill. kr
 - Økte finansinntekter 16 mill. kr
 - Kraftinntekter (utbytte) og eiendomsskatt
 - Rammereduksjoner drift 15 mill. kr
 - Stramt opplegg som krever at foreslåtte tiltak får effekt
 - Krever riktige prioriteringer og strukturgrep
 - Reduserte driftsutgifter 9 mill. kr
- **Sum finansiering: 138 mill. kr**

Økt bruk av premiefond gir fortsatt drahjelp i planperioden.

Demografi tiltak

	2025	2026	2027	2028
Helse og mestring	7 000	15 300	25 600	37 300
Oppvekst og kultur	- 6 400	- 21 500	- 26 300	-35 900
Sum	600	- 6 200	- 700	1 400

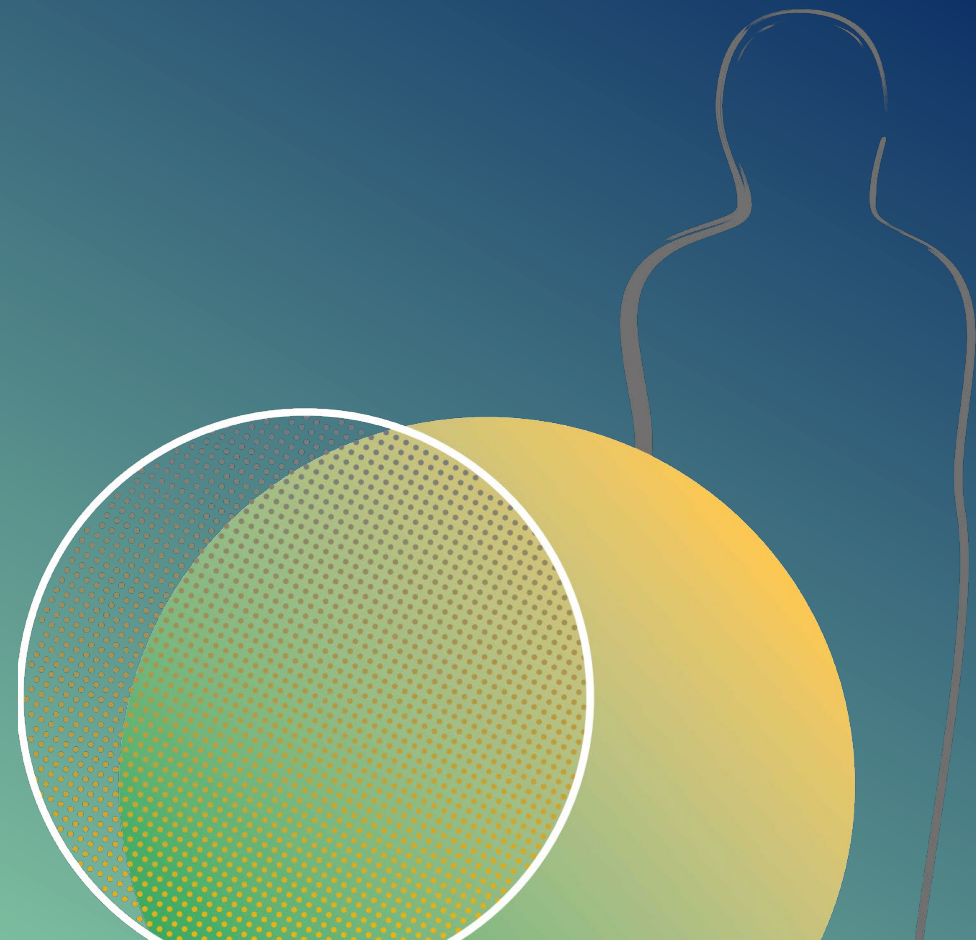
Sum rammetilpasning tjenester

	B-2024	2025	2026	2027	2028	Sum reduksjon
Støttetjeneste	127 139	-1 756	-3 515	-5 271	-7 031	-5,5 %
Oppvekst og kultur	635 140	-5 066	-10 132	-15 197	-20 263	-3,2 %
Helse og omsorg	699 766	-5 592	-11 184	-16 777	-22 369	-3,2 %
NAV kommune	46 900	-366	-732	-1 098	-1 464	-3,1 %
Teknisk sektor	205 602	-2 025	-4 048	-6 073	-8 095	-3,9 %
Kirkelig fellesråd	15 569	-195	-389	-584	-778	-5,0 %
SUM	1 730 116	-15 000	-30 000	-45 000	-60 000	-3,5 %

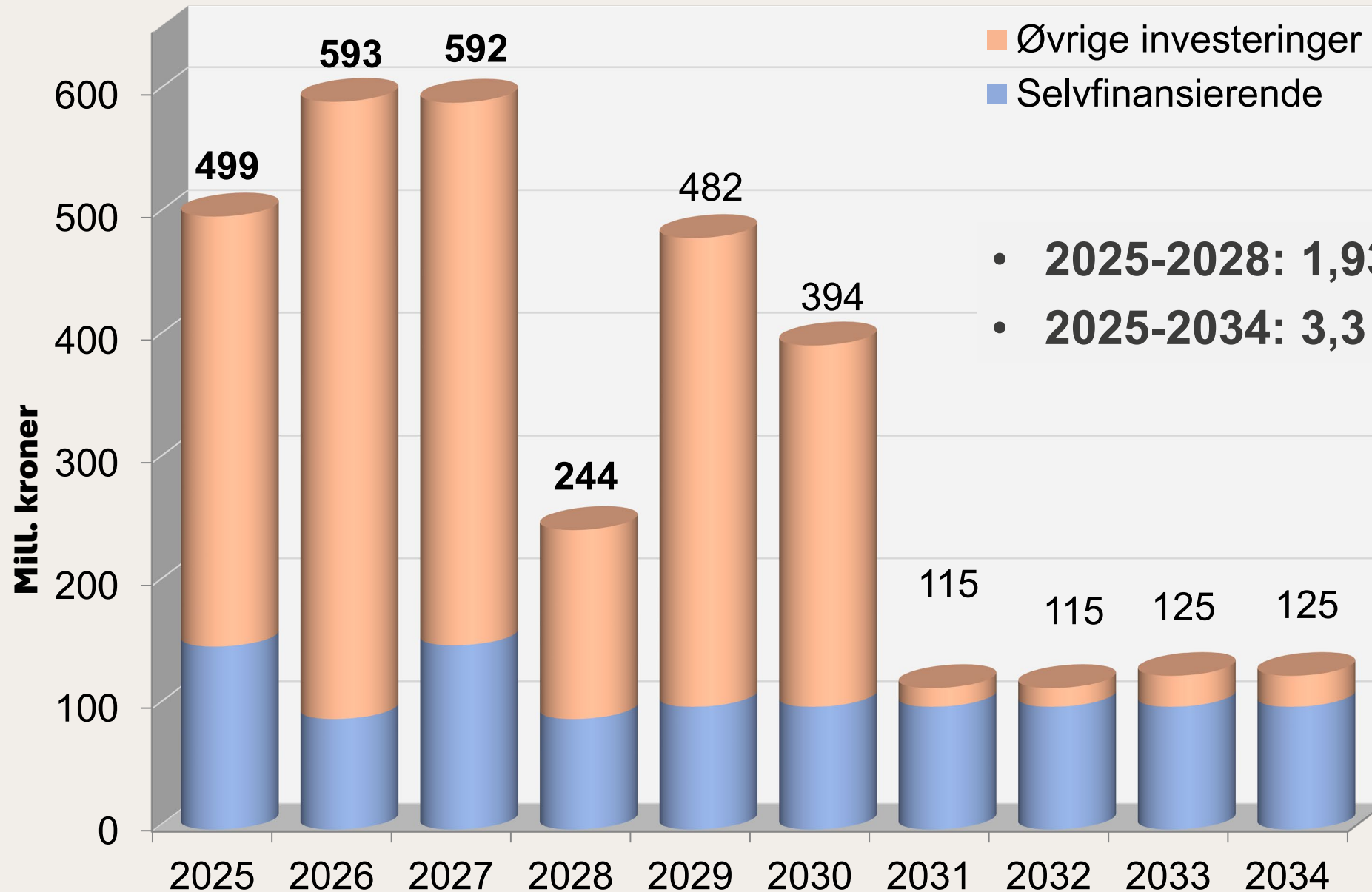
Investeringer

Illustrasjon: local as

Investeringskisse 2025 - 2034

- 2025-2028: 1,93 mrd. kr
- 2025-2034: 3,3 mrd. kr

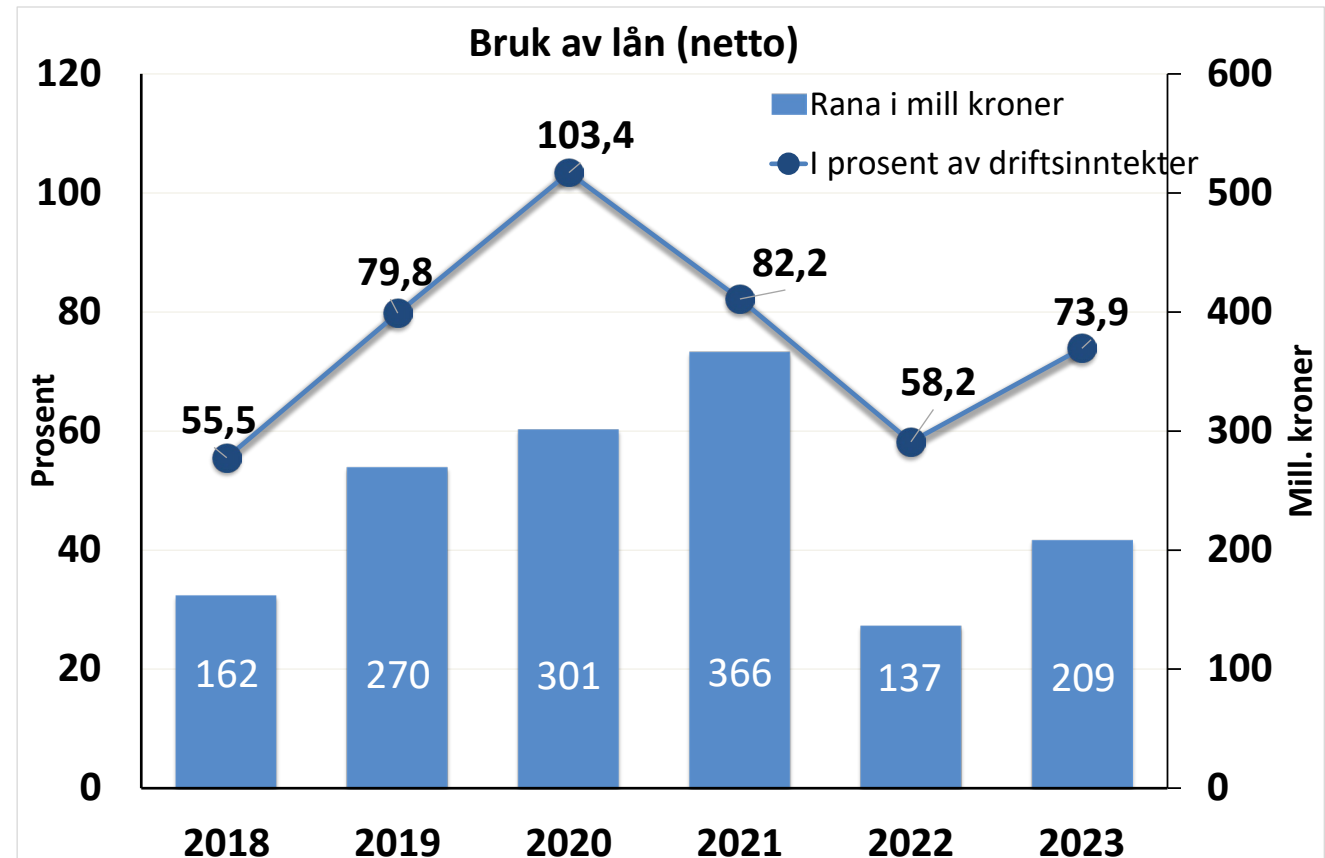
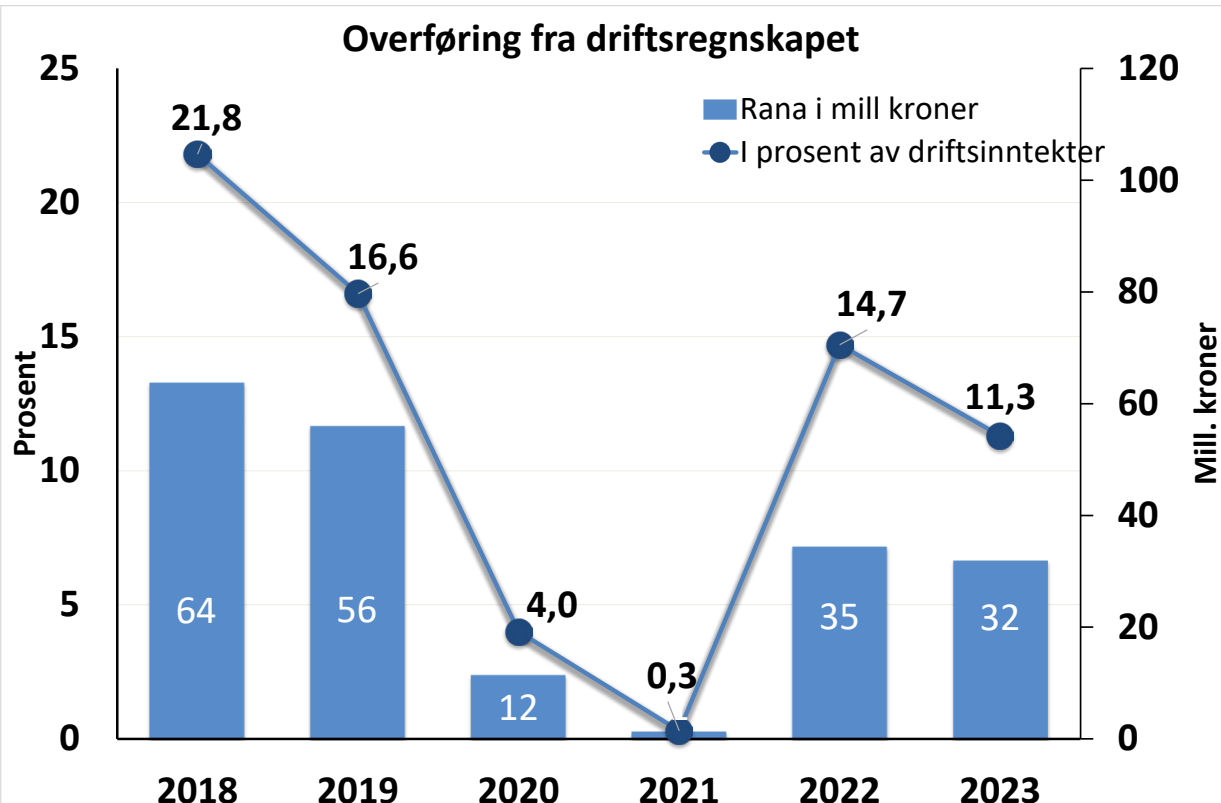

Investeringsiltak 2025-2028

- Sykehjem, bokollektiv og dagaktiviteter 900 mill. kr
- Vann og avløp 480 mill. kr
- Skoler og barnehager 150 mill. kr
- Boliger MTA, psykisk helse m.fl. 120 mill. kr
 - ✓ Herav vedlikehold og velferdsteknologi 30 mill. kr
- Kirkelig fellesråd, krematorium og kjølerom 69 mill. kr
- Driftssentral Mjølan 44 mill. kr
- Moheia bad 38 mill. kr
- Vedlikehold/oppgradering bygg 35 mill. kr
- Kommunale veier 20 mill. kr
- Øvrige investeringer 72 mill. kr

Høyere investeringsnivå krever økt tilførsel av egenkapital – *alternativt økt bruk av lån*

Bruk av lån	2020	2021	2022	2023
Rana	103,40 %	82,20 %	58,20 %	73,90 %
Kostragruppe 09	73,40 %	70,50 %	60,90 %	61,80 %
Kostragruppe 10	71,40 %	60,80 %	71,10 %	65,40 %

Byggeriet - sykehjem, bokollektiv, dag- og aktivitetssenter

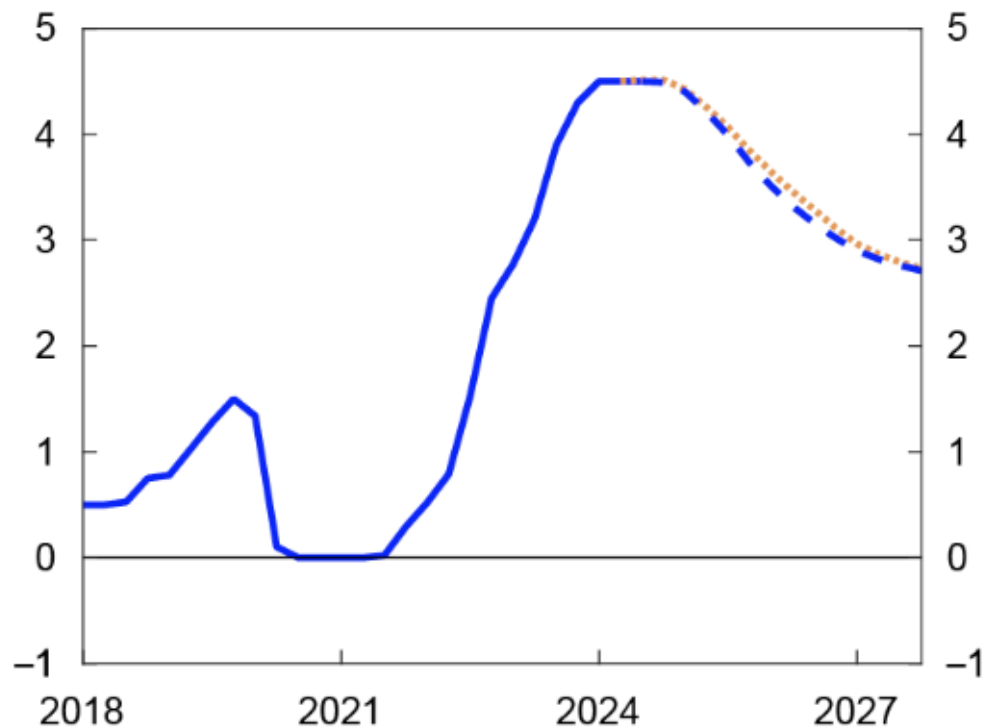
Brutto investeringer: 900 mill. kr

- Driftsutgifter 2027/2028 – helse og mestring...
- FDVU – tekniske tjenester...

Lavere rentenivå i økonomiplanperioden

Styringsrente. Prosent

Pengepolitisk rapport 3/24 Norges Bank (19.9.2024)

Forventet budsjettrente 2025-2029, rentemarkedet (23.09.2024)

År	Forventet 3 mnd. Nibor	Tillegg	Forventet rente
2025	3,80	0,60	4,40
2026	3,25	0,60	3,85
2027	3,30	0,60	3,90
2028	3,30	0,60	3,90
2029	3,35	0,60	3,95

Budsjettrenter basert på markedsrenter i Kommunalbanken

Lånegjelda vil øke – men hvor mye?

- Effektiv drift og høy grad av egenfinansiering blir svært viktig fremover.

Styrer mot underskudd på 325 millioner kroner – skylder på «yngrebølge» [\(NRK 8.10.2024\)](#)

Bodø har brukt for mye penger over år, og fortsetter med det. **I tillegg er sparepengene brukt opp.** – Dette skjer til tross for at de ansatte står på for å kutte kostnader.

– Vi kommer ikke til å klare å gjøre opp merforbruket i år, da det ikke vil være fondsmidler nok til å dekke det. Dette vil føre til et etterslep som vil påvirke budsjettene framover, sier Hugvik.

– Vi har havnet i luksusfellen. I tider med gode inntekter og lave renter falt man for fristelsen til å ta opp store, og stadig nye lån (Ordfører Odd Emil Ingebrigtsen).

Det nye rådhuset ble ferdig i 2019. Det kostet flesk. Nå er kommunen blakk

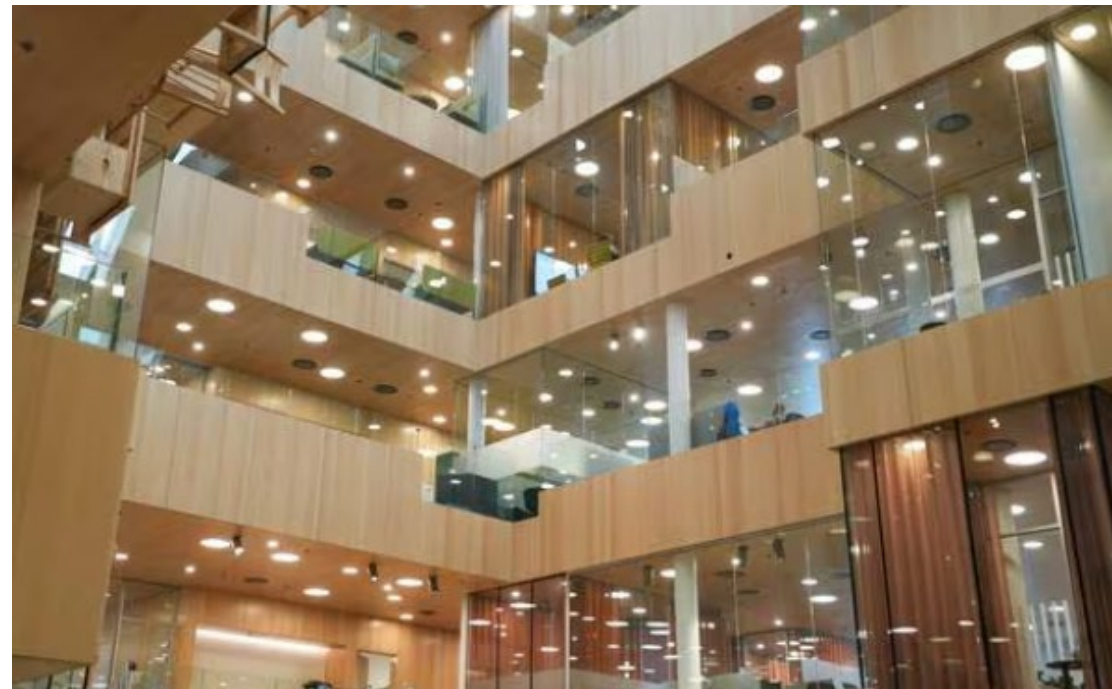
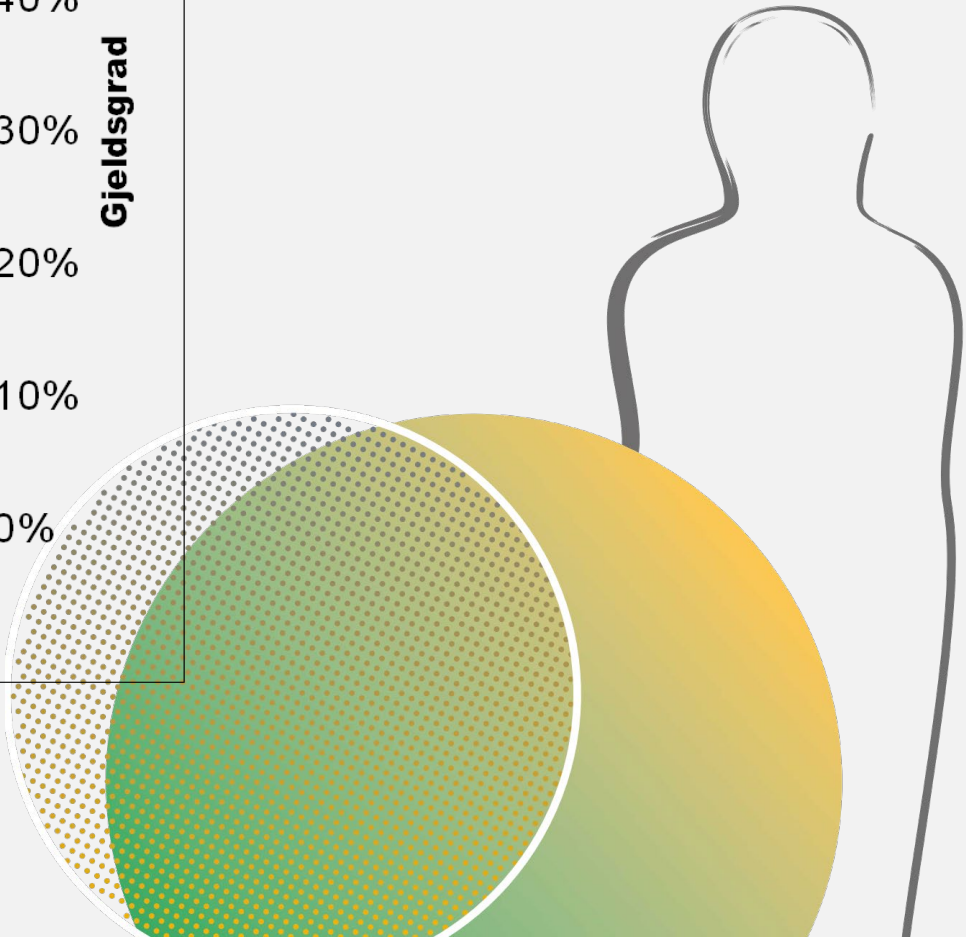
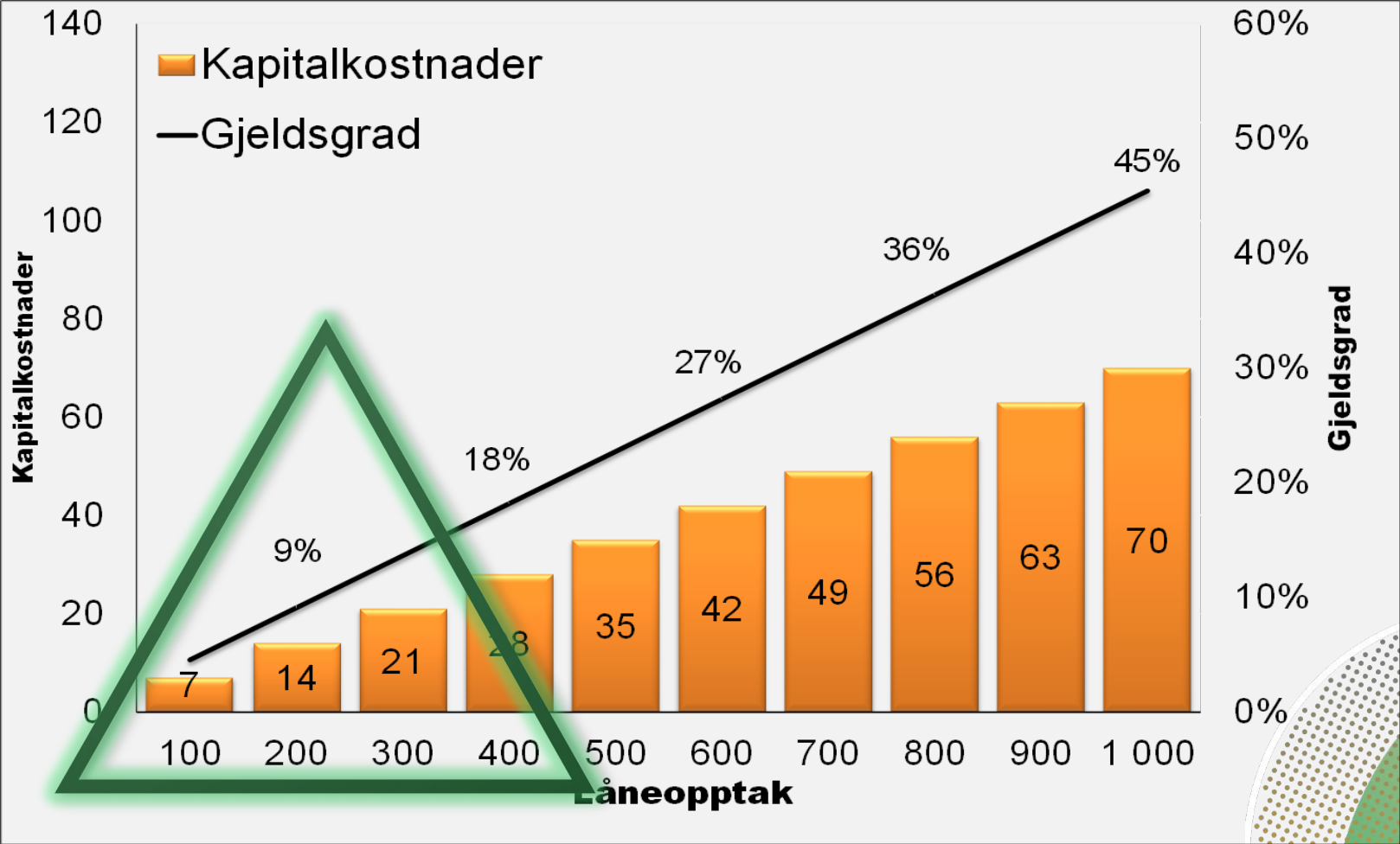

Foto: Sofie Retterstøl Olaisen / NRK

Sammenhengen låneopptak, kapitalkostnader og gjeldsgrad

Oppsummering

Vi må i fellesskap løse oppgavene

Vi må tørre å tenke nytt

Tjenestetilbudet må leveres
til de innbyggerne vi har

For å lykkes må vi endre

Å fortsette som før er
ikke et alternativ

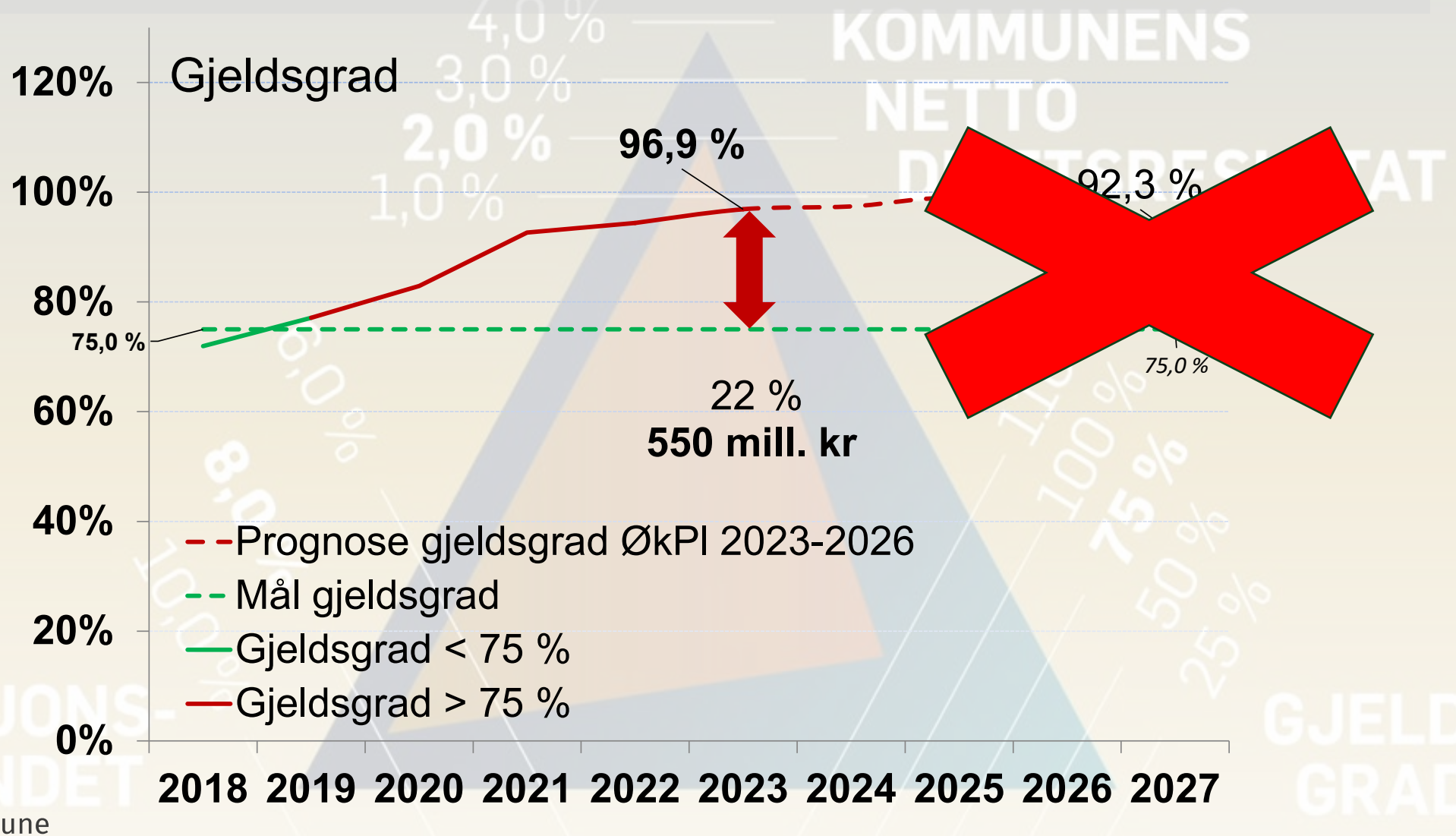
Ressursbruken må
følge demografien

Rana kommune skal fortsette å levere
gode tjenester – på rett nivå til rett tid

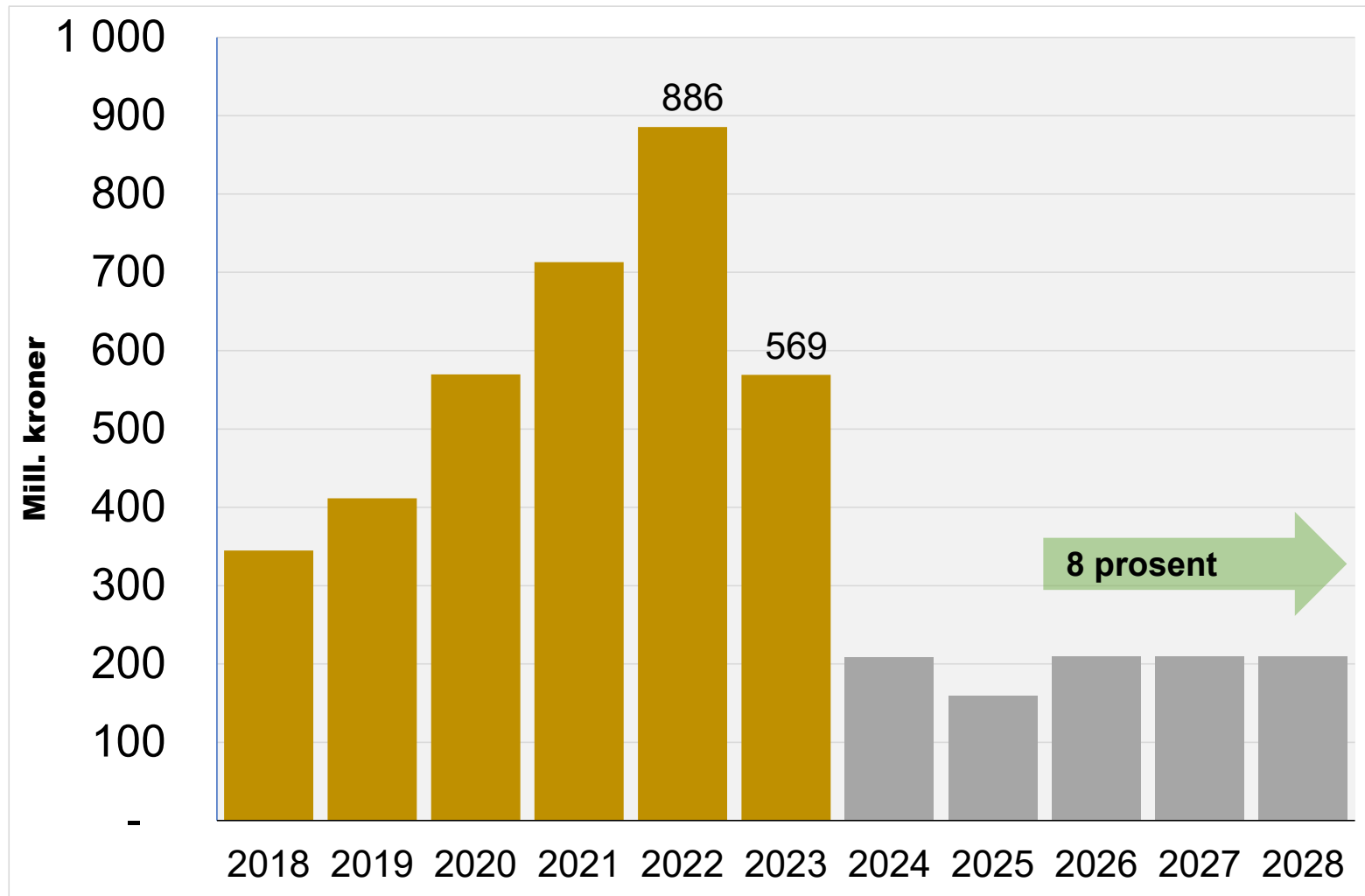
➤ Effektivisering, **ny teknologi**, struktur, **digitalisering**, dekningsgrad, tjenstedesign med bærekraftige løsninger og smart drift.

➤ **Gevinstrealisering - synergier - reduserte driftsutgifter**

Handlingsregel i ubalanse

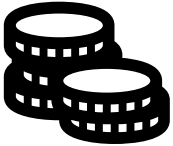

Redusert handlingsrom

Økt risiko i opplegget

«den perfekte stormen i 2024/2025»

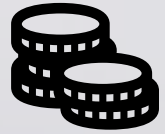
- Ubalanse i oppvekst og kultur (NAV, teknisk, (~~helse og mestring~~))
- Høy rente, samt høy lønns- og prisvekst
- Nasjonal skattesvikt er varslet.
- Klarer drifta å levere i henhold til fastsatte omstillingskrav?
- Økte utgifter til økonomisk sosialhjelp (flyktninger)
- Vesentlig økte pensjonskostnader (livsvarig AFP 63+)
- Eldrebølgen er her
- Rekrutteringsutfordringer
- Demografisk utvikling – vekst eller fallende folketall?
- Manglende politisk omstillingsevne
- **Høyt investeringsnivå og økte kapitalkostnader!**

Økonomisk bærekraftig innretning?

- Tilstrekkelig **netto driftsresultat**
 - Egenkapital til investeringer, disposisjonsfond i henhold til handlingsregel.
 - Forutsetter at tjenestene leverer i balanse
- **Gjeldsgraden** vil øke ytterligere ut over handlingsregelen
 - Ikke tilstrekkelig egenkapital til finansiering- økte kapitalkostnader.
- **Kommunal drift** må prioriteres.
- **Langsiktighet** ut over økonomiplanen
 - Vi ser investeringsbehovet over en 10-års periode.
- **Kontinuerlig** endring - innovasjon, omstilling og digitalisering
 - Tenke nytt – langsiktige og bærekraftige løsninger.
 - Krever **kompetanse** og **utviklingskapasitet**.
 - **Struktur og tjenester tilpasset behovet**
 - Mot til å endre?

Oppsummering

- Rammereduksjoner på 20 – 60 mill. kr i perioden.

- Et stramt opplegg som krever at drifta leverer.

- Ressursdreining fra unge – til eldre.

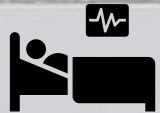
- Lite rom for nye tiltak.

- Forpliktelse til Avinor i januar 2025 på 66 mill. kr

- Nye behov – helse og mestring på nærmere 1 000 mill. kr.

- Økte kapitalkostnader er foreløpig ikke lagt inn.

- Driftskonsekvenser av nye investeringer må vurderes.

Økonomi

<https://www.rana.kommune.no/vare-tjenester/om-rana-kommune/okonomi/>

→ Budsjett og økonomiplaner

→ Eiendomsskatt

→ Faktura fra kommunen

→ Faktura til kommunen

→ Offentlige anskaffelser

→ Kommunaløkonomisk bærekraft

→ Pensjon

→ Regnskap

→ For ansatte

— Budsjett og økonomiplan 2025-2028

KOSTRA-analyse Rana kommune 2024 (PDF, 4 MB)

Kommunaløkonomisk analyse Rana kommune 2024 (PDF, 3 MB)

Kommunebarometer Rana kommune 2024 (PDF, 2 MB)

Perspektivanalyse Rana kommune 2025 - 2028 (PDF, 4 MB)

Presentasjon i kommunestyret 18.7.2024 - budsjett og økonomiplanprosessen 2025-2028 (PDF, 23 MB)

Takk for oppmerksomheten!